

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОРИГІНАЛУ І ПЕРЕКЛАДУ
ТВОРУ Ж. ДЕЛЪОЗА ТА Ф. ГВАТТАРІ «L'ANTI-CEDIPRE:
CAPITALIZME ET SCHIZOPHRÉNIE»: ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ
АСПЕКТ**

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0350-фп
спеціальності 035 Філологія спеціалізації
035.055 Романські мови та літератури
(переклад включно), перша – французька
освітньо-професійної програми
Переклад (французький)
Ель Гуессаб Карім

Керівник к.ф.н. доц. Шаргай І. Є.

Рецензент к.ф.н. доц. Третьак Ю.Ю.

Запоріжжя – 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра романської філології і перекладу

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – французька

Освітньо-професійна програма Переклад (французький)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри
романської філології та
перекладу**

« ____ » _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

ЕЛЬ ГУЕССАБ КАРІМ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Порівняльний аналіз оригіналу і перекладу твору Ж. Дельоза та Ф. Гватарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie»: лексико-граматичний аспект»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Шаргай Ірина Євгенівна, к.ф.н., доцент

затверджені наказом ЗНУ від «13» квітня 2021 року № 590-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 06 грудня 2021 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) визначити сутність перекладу в міждисциплінарному аспекті; 1) визначити сутність перекладу як особливого виду міжкультурної комунікації; 2) узагальнити знання про підходи до класифікацій різновидів перекладацьких трансформацій; 3) надати загальну характеристику видам перекладацьких трансформацій; 4) здійснити порівняльний перекладацький аналіз франкомовного філософського трактату Ж. Дельоза і Ф. Гватарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie» та його перекладу з метою виокремлення перекладацьких трансформацій

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Шаргай І.Є., к.ф.н., доц.	24.04.2021	24.04.2021
Розділ 1	Шаргай І.Є., к.ф.н., доц.	21.05.2021	21.05.2021
Розділ 2	Шаргай І.Є., к.ф.н., доц.	20.09.2021	20.09.2021
Розділ 2	Шаргай І.Є., к.ф.н., доц.	01.10.2021	01.10.2021
Висновки	Шаргай І.Є., к.ф.н., доц.	18.10.2021	18.10.2021

6. Дата видачі завдання 24.04.2020

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	квітень 2021 р.	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	квітень 2021 р.	виконано
3.	Написання вступу	квітень 2021 р.	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	травень 2021 р.	виконано
5.	Написання практичних розділів	вересень 2021 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2021 р.	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2021 р.	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021 р.	виконано
9.	Захист	грудень 2021 р.	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

Ель Гуессаб Карім
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

І.Є. Шаргай
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

Т.М. Уділова
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 75 стор., 87 джерел.

Об'єкт дослідження: оригінал і переклад твору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie. », який виконаний філософом, публіцистом Дмитром Юрійовичем Кралечкіним

Мета роботи: визначення шляхом порівняльного перекладацького аналізу оригіналу і перекладу твору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie. » лексичних та граматичних трансформацій, що забезпечили еквівалентність та адекватність перекладу.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії дискурсу, розроблені в лінгвістиці (А. Фітерман, Л.С. Бархударов, Т. Левицька Р. Міньяр-Білоручев, В.Н. Комісаров, Я.І. Рецкер, О.Д. Швейцер, Л.К. Латишев, Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне)

Отримані результати: у результаті порівняльного перекладацького аналізу оригіналу і перекладу твору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie. » було виокремлено перекладацькі лексичні та граматичні трансформації, завдяки яким перекладачем було досягнуто еквівалентного та адекватного перекладу.

Ключові слова: *переклад, інтерпретація, перекладацькі трансформації, лексичні та граматичні трансформації, еквівалентність та адекватність перекладу*

RÉSUMÉ

Objet de recherche : original et traduction de l'ouvrage de J. Deleuze et F. Guattari «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie.», interprété par le philosophe et publiciste Dmytro Yuriyovych Kralachkin.

Le but de la recherche: déterminer l'analyse de la traduction comparative de l'original et la traduction de l'ouvrage de J. Deleuze et F. Guattari «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie» transformations lexicales et grammaticales qui assureraient l'équivalence et l'adéquation de la traduction.

Principes théoriques et méthodologiques : les dispositions clés de la théorie du discours, développées en linguistique (A. Fitterman, L. Barkhudarov, T. Levitska, R. Minyar-Biloruchev, V. Komissarov, I. Retsker, O. Schweizer, L. Latyshev, J.-P. Vine et J. Darbelne)

Résultats obtenus : suite à l'analyse comparative de la traduction de l'original et la traduction de l'ouvrage de J. Deleuze et F. Guattari « L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie» on peut distinguer les transformations lexicales et grammaticales de la traduction, grâce auxquelles le traducteur a réalisé une traduction équivalente et adéquate, à savoir: les transformations grammaticales, qui comprennent les permutations, les omissions et les ajouts, les réarrangements et les substitutions de phrases; transformations lexicales, qui incluent le remplacement et l'ajout, la concrétisation et la généralisation de concepts.

Mots-clés: *traduction, interprétation, transformations de traduction, transformations lexicales et grammaticales, équivalence et adéquation de la traduction.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ АСПЕКТІ.....	7
1.1 Проблематика перекладу філософського тексту.....	7
1.2 Переклад як особливий вид міжкультурної комунікації.....	15
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ.....	23
2.1 Лексичні перекладацькі трансформації та підходи до їхньої класифікації	23
2.2 Граматичні трансформації у процесі перекладу тексту.....	32
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ АСПЕКТ АНАЛІЗУ ТВОРУ Ж. ДЕЛЬОЗА ТА Ф.ГВАТТАРІ «L’ANTI-ŒDIPE: CAPITALISME ET SCHIZOPHRENIE.».....	39
3.1 Основні концепції книги Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі «L’ANTI-ŒDIPE: CAPITALISME ET SCHIZOPHRENIE.»та особливості її перекладу.....	39
3.2 Порівняльний аналіз текстів оригіналу і перекладу Ж.Дельоза і Ф. Гваттарі «L’ANTI-ŒDIPE: CAPITALISME ET SCHIZOPHRENIE».....	45
3.2.1 Переклад термінів, що відображають концепцію автора.....	45
3.2.2 Лексико-граматичні трансформації в перекладі твору Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі.....	51
ВИСНОВКИ.....	62
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

ВСТУП

У сучасному світі проблема взаєморозуміння стає дуже важливою з розвитком політичних, економічних, науково-технічних і культурних зв'язків. Все більше розширюється обмін між країнами в області ділових відносин, науки і мистецтва, які вимагають адекватних основ спілкування і взаєморозуміння. Поряд з іншими сферами міжнародного співробітництва, культура відіграє важливу роль у встановленні відносин між народами. Культура регулює механізм взаємовідносин між країнами.

Новий погляд на сформований світопорядок і культурна взаємодія між народами знаходять своє втілення у визнанні необхідності врахування національних традицій і менталітету народів. Як відомо, кожен народ має певну сформувану систему культурних і соціальних відносин, які обумовлюють розвиток мови, тому культурні відмінності між народами викликають інтерес у міжкультурних відносинах.

Саме мова задає людині параметри світосприйняття, стереотипи повсякденної поведінки і бере участь у формуванні концептуальних структур свідомості особистості. Будь-яке лінгвістичне дослідження, особливо в галузі мовної семантики, розкриває глибинні взаємозв'язки понять «мова-культура-особистість»

Контакти культур стимулюють розвиток перекладацької науки і практики. Адже переклад є особливий спосіб міжкультурної комунікації, в основі якого лежить цілком певна система вербальних форм, що несуть в собі сенс і значення, це трансляція (або перекодування) одного повідомлення, вираженого засобами певної мови (мови оригіналу), в інше, виражене засобами приймаючої мови (мови перекладу) шляхом різноманітних трансформацій, які охоплюють усі рівні контактуючих мовних систем.

Слід зауважити, що переклад наукового тексту є затребуваним в перекладацькій діяльності в зв'язку з тим, що з кожним роком зростає інтерес сучасних авторів і до іншомовної літератури. Тому на перекладача

покладається велика відповідальність – здійснити переклад, який би відповідав критеріям якості і в короткі терміни. Перед ним поставлено завдання – створити новий текст з високою науковою цінністю. Чи викличе текст такий же успіх, який справив на представників вихідної культури, або ж його життя буде короткостроковим – доля тексту повністю знаходиться в руках перекладача.

Переклад тексту – мистецтво, в якому кожен учасник отримує естетичне задоволення, шукає підказки, символи, які можуть ще глибше розкрити задум тексту. Тому перекладач повинен володіти крім фонових знань, умінь і навичок перекладу, і навичками письменства, щоб зуміти тонко відчутти кожен момент.

Перед науковцями, дослідниками та практиками перекладу завжди постає питання про те, де закінчується переклад та починається інтерпретація або чи можливий взагалі переклад; з яких позицій оцінювати перекладну літературу або що таке переклад: пересічна, прикладна, другорядна, «обслуговуюча» діяльність або найскладніший творчий процес, що мало чим відрізняється від інших видів мистецтва. Ці та багато інших питань, що обговорюються вже понад дві тисячі років, не знаходять однозначної відповіді та продовжують цікавити наших сучасників. Дотепер одна з найдавніших на землі професій, одна з найбільших людських місій не отримала однозначної оцінки суспільства.

Сьогодні перекладацькі зв'язки охоплюють всі сфери людської діяльності. Рух інформаційних потоків не знає ні кордонів, ні часу, ні простору. Тому постійно зростає значення перекладацької діяльності і разом з ними виникають і перекладацькі проблеми. Особливо це важливо з тієї точки зору, що в останні 50 років стався бурхливий розвиток філософської думки, і її розповсюдження не має меж. Цьому розповсюдженню сприяє, безумовно, переклад, як посередник у донесенні будь-яких знань в іншомовний лінгвокультурний простір. Але, втім, нерозробленість часткової теорії перекладу,

пов'язаної саме з перекладом філософських текстів, значно утруднює роботу перекладача.

Тож, **актуальністю** дослідження є потреба українського суспільства в перекладі іншомовної наукової літератури. Зараз ми можемо бачити, що, на жаль, представлено чимало перекладеної літератури, яка за різними критеріями не відповідає або не повністю відповідає оригінальним текстам. Також існує проблематика обмеженої кількості якісного українського перекладу наукової, філософської літератури з французької та обмежена кількість фахівців, які зацікавлені у цьому питанні.

Об'єкт дослідження – оригінал і переклад твору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie», який виконаний філософом, публіцистом Дмитром Юрійовичем Кралечкіним, який має науковий ступінь кандидата філософських наук. Водночас він є головуєчим наукової ради "Корпорації соціального дизайну" та керівником філософського проекту Censura.ru.

Предмет дослідження – лексичні та граматичні трансформації, що використані перекладачем з метою відтворення франкомовного оригінального твору цільовою мовою.

Мета дослідження – визначення шляхом порівняльного перекладацького аналізу оригіналу і перекладу твору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie» лексичних та граматичних трансформацій, що забезпечили еквівалентність та адекватність перекладу.

З метою досягнення зазначеної вище мети, стало необхідним вирішити низку наступних **завдань**:

- визначити сутність перекладу в міждисциплінарному аспекті;
- визначити сутність перекладу як особливого виду міжкультурної комунікації;
- узагальнити знання про підходи до класифікацій різновидів перекладацьких трансформацій;

- надати загальну характеристику видам перекладацьких трансформацій;
- здійснити порівняльний перекладацький аналіз франкомовного філософського трактату Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie» та його перекладу з метою виокремлення перекладацьких трансформацій;
- надати номенклатуру лексико-граматичних трансформацій, що уможливили еквівалентний і адекватний переклад зазначеного філософського тексту цільовою мовою.

З метою вирішення вище поставлених завдань були **застосовані** наступні **методи**: 1) методи аналізу та синтезу, необхідні для представлення як загальної інформації по темі дослідження, так і досягнутих його результатів; 2) передперекладацький аналіз; 3) метод суцільної вибірки, з метою пошуку матеріалу для практичного дослідження; 4) статистичний метод; 5) трансформаційний аналіз та 6) інтерпретативний метод .

Новизна представленого дослідження полягає в тому, що дотепер в українському перекладознавстві твір Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie» не підлягав аналізу в перекладацькому аспекті.

Список використаної літератури включає в себе 87 наукових джерел, серед яких 30 – іноземною мовою.

Загальний обсяг роботи становить 75 сторінки.

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ВМІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ АСПЕКТИ

1.1 Проблематика перекладу філософського тексту

В кінці XIX століття Ніцше в трактаті «Воля до влади» вимовив знамениті слова: «фактів не існує, а є тільки інтерпретації» [Ницше 2005, с. 281]. Звичайно, перш за все за цією максимом крився суд «того хто переоцінює всі цінності», а саме, вісника кризової епохи над багатовіковою пост-сократичною культурою, що зреклася від міфологічного мислення на користь критичної свідомості. Провідним елементом пізнавальної інструментарію стала саме **інтерпретація** – як поле контакту двох шляхетних «наук про дух»: філології та філософії.

Причина «хвороби» інтерпретації – гіпертрофований еготизм критика, оскільки «Іно-науковою передумовою наукового коментаря є пріоритет коментованого над коментатором» [Махлин, 2009 с. 558].

Принципово важливо розмежовувати процес виконання перекладу і результат, який отримано після закінчення цього процесу. На позначення процесу в українській мові вживається слово «перекладання», а на позначення результату – слово «переклад». Ці два поняття взаємопов'язані: перше завжди передбачає друге, і навпаки, друге завжди є результатом першого.

Перекладання – це процес, під час якого текст або усне висловлювання, що виражені однією мовою (мовою оригіналу), відтворюються іншою мовою (мовою перекладу). (трансляція). Переклад – це результат цього процесу, тобто новий текст або усне висловлювання, відтворені мовою перекладу. (транслят).

Мета перекладання – точно і повно висловити засобами однієї мови те, що вже було виражене засобами іншої мови. Мета перекладу – ознайомити

читача або слухача, який не володіє мовою оригіналу, з певним текстом або усним висловлюванням, відтвореними цією мовою.

Хоча як і раніше в усьому світі перекладалась велика кількість творів художньої літератури, на перше місце за обсягом і значущістю вийшли немистецькі (інформативні) переклади: науково-технічні, загально-політичні, економічні, юридичні та ін. Якщо в художньому перекладі основні проблеми перекладача пов'язані з необхідністю передавати художньо-естетичні достоїнства оригіналу і його індивідуально-авторські особливості, то труднощі інформативного перекладу були, головним чином, лінгвістичного характеру. Тут перекладні тексти були часто анонімними, написані стандартним розмовним стилем мовлення, індивідуально-авторські особливості несуттєві, і перекладацькі проблеми, в основному, визначалися відмінностями в значеннях одиниць двох мов, в їх функціонуванні, в способах побудови мовних висловлювань і текстів [Комиссаров, 1982, с. 5].

Наука – це така сфера людської діяльності, яка обслуговує не мистецьку сферу, яка продукує знання, необхідні для матеріального та духовного розвитку людини, для збагачення її творчих здібностей, для постійного поліпшення умов життя та розвитку цивілізації. Як відомо, наукова інформація втілюється у мовній формі в текстах підручників, у монографіях, статтях, патентах, інструкціях з експлуатації, технічних довідниках, каталогах, науково-популярних журналах тощо.

Усі ці носії наукової інформації можна узагальнено назвати науково-технічною літературою. Не викликає суперечки твердження, що переклад виконує дуже важливу функцію – посередника в передачі інформації, бо завдяки йому наукові праці та дослідження стають загальнолюдським надбанням.

Науково-технічний різновид перекладу – це процес перетворення науково-технічного тексту, вираженого мовою оригіналу, в текст, виражений мовою перекладу. Науково-технічний переклад тісно пов'язаний з науково-

технічною інформацією та є не лише мовленнєвою діяльністю, а й специфічним процесом.

Переклад – це інтерпретативна діяльність, переклад існує як процес, у якому знаки знаходяться в динамічних відносинах один з одним. На думку одного з засновників семіотики Чарльза Спенсера Пірса, інтерпретуючи один одного ми створюємо таким чином, систему знаків, тобто культуру [Peirce 1931-1966]. За О. Ф. Лосєвим, інтерпретація є умовою комунікації, створення нового знання. «Кожен мовний акт є актом інтерпретації як відповідних моментів мислення, так і відповідних моментів дійсності» [Лосев, 1982, с. 96].

Поняття інтерпретації нерозривно пов'язане з герменевтичним правилом «кола», яке говорить, що зрозуміти текст – це зрозуміти його загалом, як ціле; але фактично кожен текст складається з більш-менш зв'язних «матеріальних» шматків, частин, фрагментів тощо; рух розуміння – це рух колом: від цілого інтерпретатор повинен переходити до частин, а від частин знову сягати цілого, зрозумілого одночасно і як те, що вже є (що дано, тобто «дано в тексті»), і як то, чого немає (але поставлено), як «передбачення сенсу» [Махлин 2009, с. 229].

Інтерпретація формує готовність до створення взаємододатковості культур, розвиває діалогічність мислення. Ми перекладаємо – «не просто «текст», навіть не контекст, а «розумний досвід» з іншого світу життя. Ми перекладаємо, онтологічну подію позатексту чужого досвіду, який має заговорити» [Махлин 2009, с. 405]

Чи не «інтерпретація» посварила філологів і філософів, перекочувавши в минулому столітті з філології в філософію? – задається закономірним питанням В.Л. Махлин [Махлин, 2009, с. 547]. Адже «після Хайдеггера і Вітгенштейна, після Гадамера і Дерріди філософія стала «інтерпретацією» [Махлин, 2009, с. 554] причина «хвороби» інтерпретації – гіпертрофований еготизм критика, оскільки «Іно-науковою передумовою наукового коментаря є пріоритет коментованого над коментатором» [Махлин, 2009, с. 558], заодно запозичивши у філології і понятійний апарат («Дискурс», «нарратив» та ін.), і

металінгвістичні стратегії як шлях до відповідей на внутрішньо дисциплінарні питання через проникнення в «природу мови».

Єдність і боротьба двох ворогуючих і нужденних один у одному близнюків – філології та філософії – начебто триває й донині. Але вже на якісно іншому рівні нескінченних самоповторень, «енергії самовиробництва» [Чжан Цзян, 2015, с. 155] і девальвації колишніх смислів.

Говорячи про взаємопроникнення філософії і філології, ми не можемо не зауважити, що одним із важливих методологічних аспектів «лінгвістичного повороту» в філософії стало усвідомлення того, що філософія не тільки аналізує мовні форми вираження думки, а й те, що вона сама є мовою зі своєю структурою, правилами перетворень і виведення, зі своїм термінологічним апаратом. Філософія – абсолютно особлива лінгвокультурна область з витонченою системою понять і складними міжтекстовими зв'язками.

Мова є не тільки інструментом філософствування, але і простором, де сам акт філософствування здійснюється. Тому в діяльності будь-якого філософа чисто «технічний» підхід до мови повинен бути доповнений свідомою настановою на аналіз власних мовних звичок і інерції розумових ходів, обумовлених мовою.

Розвиток філософії завжди супроводжується оновленням філософської мови, опрацюванням мовних ресурсів. Філософія, як ми знаємо, – це «мистецтво формувати, винаходити, виготовляти концепти» [Делез & Гваттари, 1998, с. 10], причому саме в такому, технологічному сенсі, як каже Дельоз («La philosophie est l'art de former, d'inventer, de fabriquer des concepts» [Deleuze]). Концепти – це філософська реальність, тому строгість понять, точність (або, навпаки, навмисна метафоричність і багатозначність) слововживання і дисципліна мислення – речі взаємопов'язані. У кожного способу усвідомлення дійсності є своя мова, що дозволяє адекватно висловлювати певну розумову парадигму – мова класичного раціоналізму, екзистенціалізму або постмодернізму. Однак акт філософствування здійснюється завжди конкретною мовою – французькою, німецькою,

українською. Потенції філософського мислення значною мірою зумовлюються семантичними, словотворчими та граматичними можливостями мови, її гнучкістю, здатністю до новоутворень або використанням мовних ресурсів, які дають можливість вільно їх створювати.

Сучасна вітчизняна філософія приймає, адаптує, іноді з великими труднощами, величезний потік тих понять, які формувалися протягом тривалого часу в феноменології, екзистенціалізмі, аналітичній філософії, структуралізмі і постструктуралізмі. Ці поняття пройшли довгий етап кристалізації на Заході і в водночас хлинули в український культурний простір в кінці минулого століття.

Як наслідок цього ми маємо абсолютно «рвану» і «клоччасту» вітчизняну філософську мову, де одночасно існують фрагментально-клішерадянського різновиду марксизму, численні запозичення, різноманітні еквіваленти (або слова, які претендують на те, щоб бути еквівалентами) понять, вироблених в різних невітчизняних філософських системах [Галиєва & Ибрагимова 2010].

Для кращого розуміння та удосконалення концептуалізації процесів перекладу пропонуємо детальніше ознайомитися з видами перекладу.

Текстовий переклад є перекладом одного цілого тексту в інший цілий текст. Це переклад в звичайному сенсі слова і слугує основою для побудови моделі процесу перекладу. Саме художній переклад був емпіричним матеріалом для аналізу текстового перекладу. З огляду на особливе значення художнього перекладу в усіх культурах, П. Тороп вважає слушним розглядати проблеми критики та історії перекладу, перекладу як теоретичної та історико-літературної проблеми [Тороп, 1995, с. 18].

Метатекстовий переклад означає переклад цілого тексту не в цілий текст, а в культуру. Ми розуміємо тут термінологічну некоректність, оскільки і текстовий переклад є метатекстом, але нам необхідно відокремити два типи діяльності. Текстовий переклад часто супроводжується метатекстовим перекладом, хоча вони можуть існувати і автономно. Метатекстовий переклад

означає проникнення першотвору в іншу культуру у вигляді всієї продукції метакомунікації: статті про автора в енциклопедіях, підручниках, рецензії на переклад, реклама, радіопередачі, публікації уривків або цитат і т.ін. У сумі ці метатексти формують образ оригіналу і стають його попередніми, додатковим читанням або перечитуванням. В терміні метатекст відбивається співвідношення (у разі літератури) літературного життя, літературної культури і літературної політики [Тороп, 1995, с. 19].

Інтекстовий та інтертекстовий переклад пов'язаний з фактом, що «чистих» текстів у культурі практично не існує. Текстова пам'ять є у автора, перекладача і читача. Визначення співвідношення свого-чужого в структурі і концепції даного тексту є як проблемою розуміння, так і перекладу. В обох випадках необхідно визначення маркування-немаркованість, впізнаваності-невпізнаваності, конкретності-неконкретності чужих елементів в тексті (цитат, парафраз, алюзій, тощо). В інтекстовому перекладі важлива система різних інтекстів як елементу авторської поетики, причому з точки зору перекладу на іншу мову кожен текст потребує окремого підходу. У інтертекстовому перекладі, навпаки, важливо розуміння авторської стратегії в обігу одночасно з багатьма джерелами. Ін- і інтертекстовий переклад є перш за все перекладом автора в свій текст чужого слова або цілого комплексу чужих слів, тобто найчастіше це внутрішньомовний або внутрішньо літературний переклад. Домінанти цього перекладу визначають збереження-незбереження чужого слова при перекладі даного тексту іншою мовою [Тороп, 1995, с. 19].

Екстратекстовий переклад пов'язаний з передачею тексту природною мовою за допомогою різних мовних і немовних кодів. Текст «виводиться з себе», він буде протікати по різних каналах, і порівняння оригіналу і перекладу вимагає підключення різних параметрів для підвищення ступеня порівнюваності. В екстратекстовому перекладі змінюється не тільки текст, а й його природа. Тут треба зазначити, що екстратекстовий переклад найчастіше вивчався в рамках пірсівської семіотики.

Варто зауважити, що способи оформлення ідей, надання їм словесного вираження в різних культурах різні. Ж. Дерріда припустив навіть, що одні лише числа можна перекласти, не беручи до уваги супутній культурний і історичний багаж. Перекладачі повинні створювати засоби передачі особливостей мови і культури оригіналу, не допускаючи при цьому відчуження читачів мови і культури перекладу. Вони повинні уникати Сцилли – рабського відтворення доводів, які можуть бути незрозумілі читачеві перекладу, і Харібди - переробки його в щось вже знайоме і звичне читачеві. Однозначної відповіді на питання про те, яке саме місце між двома крайнощами слід зайняти, не існує: адже кожен текст – своєрідний. Це питання проковує суперечки між перекладачем і видавцем. Однак практично це означає, що перекладач повинен розширити стилістичні межі мови перекладу настільки, щоб відобразити особливості мови оригіналу, і зупинитися в потрібний момент, щоб результат, не звучав в мові перекладу як щось чуже. Іншими словами, переклад повинен бути осмисленим, проте він не зобов'язаний звучати так, ніби спочатку був написаний на мові перекладу. Мета – зробити так, щоб текст залишався самим собою, але при цьому звучав цілком прийнятно для читачів перекладу [Руководство по переводу текстов социальных наук].

Навіть якщо перекладний текст являє собою майстерне наслідування оригіналу, в ньому пропадають нюанси і півтони, численні натяки міжтекстових ремінісценцій. П. Тороп пише про те, що «перекладачеві, в принципі, недоступний синкретизм автора. Переклад за своєю сутністю – більш раціональний текст, ніж оригінал, інтуїція автора стає знанням (або нерозумінням) перекладача, імпліцитні властивості тексту часто потребують експлікації» [Тороп 1995, с. 21].

Наведемо приклад з статті Р. Барта «Структуралізм як діяльність»: *Le but de toute activité structuraliste, qu'elle soit réflexive ou poétique, est de reconstituer un «Objet», de façon à manifester dans cette reconstitution les règles de fonctionnement (Les «fonctions») de cet objet. La structure est donc en fait un*

simulacre de l'objet, mais un **simulacre dirigé**, intéressé, puisque l'objet imité fait apparaître quelque chose qui restait invisible, ou si l'on préfère, inintelligible dans l'objet naturel. L'homme structural prend le réel, le décompose, puis le recompose; c'est en apparence fort [Barthes 2008, p. 229].

У перекладі Н.А. Безменова цей фрагмент виглядає так: «Метою будь-якої структуралістської діяльності – байдуже, рефлексивної або поетичної – є відтворення «об'єкта» таким чином, щоб в подібній реконструкції виявилися правила функціонування («функції») цього об'єкта. Таким чином, структура – це, по суті, **відображення** предмета, але **відображення спрямоване**, зацікавлене, оскільки модель предмета виявляє щось таке, що залишалося невидимим, або, якщо завгодно, неінтелігібельним, в самому змодельованому предметі» [Барт 2008, с. 229]. Як бачимо, в перекладі ніякого **симулякра** немає, але є **відображення об'єкта**. Тож, можна погодитися з думкою німецького класика Генріха Гейне, який писав: «Переклад – наче жінка: якщо гарна, то невірна, а якщо вірна, то негарна».

Отже, як бачимо, переклад соціально-філософської літератури, до площини якої належить текст Ж.Дельоза та Ф. Гваттарі «Capitalisme et Schizophrénie. L'Anti-Œdipe», вимагає великих енциклопедичних знань, ерудиції перекладача. У процесі перекладу необхідна неабияка попередня підготовка: заглиблення в сутність наукової проблематики, наявність фонових знань у перекладача, тобто знання звичаїв, традицій, побуту, культури народу, релігійних вірувань.

1.2 Переклад як особливий вид міжкультурної комунікації

Міжкультурна комунікація – спілкування, яке здійснюване в умовах настільки значних культурно обумовлених розходжень в комунікативній

компетенції його учасників, що ці відмінності істотно впливають на успіх чи невдачу комунікативної події. Основними функціями міжкультурної комунікації є забезпечення міжкультурного обміну матеріальними та ідеальними цінностями, а також кооперації між представниками різних етносів, націй, держав і т.ін. при вирішенні тих чи інших завдань локального і глобального рівнів. Поняття перекладу як процесу міжкультурної комунікації впливає з розуміння мови як компонента культури, як єдиного соціально-культурного процесу набуття знань. У роботах вітчизняних і зарубіжних науковців підкреслюється та особлива роль, яку відіграє переклад в розвитку культури, науки, економіки, літератури і самої мови [Магомедова & Раджабова 2015].

За А.Д. Швейцером, «переклад може бути визначений як односпрямований і двофазний процес міжмовної і міжкультурної комунікації, при якому на основі підданого цілеспрямованому («перекладацькому») аналізу первинного тексту створюється вторинний текст (метатекст), що заміняє первинний в іншому мовному і культурному середовищі ...». Процес характеризується установкою на передачу комунікативного ефекту первинного тексту, частково модифікується відмінностями між двома мовами, двома культурами і двома комунікативними ситуаціями [Швейцер 1988, с.75].

Спілкування є взаємодією індивідів, в якій комуніканти постають як суб'єкти культури, представники певної лінгво-соціо-культурної спільноти. А переклад як вид посередництва є не тільки засобом міжмовної, але і засобом міжкультурної комунікації. Розгляд перекладу як виду міжкультурної комунікації впливає з розуміння мови як компонента культури, як єдиного соціально-культурного процесу, а культури – як сукупності матеріальних і духовних досягнень суспільства, включаючи всю багатогранність історичних, соціальних і психологічних особливостей етносу, його традиції, погляди, цінності, інститути, поведінку, побут, умови життя – словом, усі сторони його буття і свідомості, в тому числі й мову. При такому розумінні мова трактується як єдиний соціально-культурний процес, що відображає особливості етносу як

носія певної культури, що виділяє і відрізняє його серед інших культур [Магомедова & Раджабова 2015].

У процесі перекладу взаємодіють не тільки дві мови і більше, але й дві культури, які мають як загальну, так і національну специфіку. Виявлення загального, інтернаціонального, загальнолюдського, особливого, національного є принциповим при вивченні такого явища, як міжкультурна комунікація. Витоки виникнення загальнолюдського і національно-специфічного виявляються при вивченні таких понять, як «концептуальна і мовна картина світу соціуму».

Являючи собою, з одного боку, об'єктивну систему, а з іншого – результат емоційно духовної творчості нації, мови фіксують особливості світобачення народу. В процесі історичного розвитку фундаментальні життєво-важливі образи фіксуються в мові і передаються наступними поколіннями вже в вербалізованому вигляді. Зовнішні матеріальні умови існування етносу можуть з часом змінитися, однак передані мовними засобами особливості національного менталітету продовжують відтворюватися в наступних поколіннях.

Тобто мова пропонує її носіям уже готову форму оцінки й сприйняття і починає виконувати функцію, яку на початковому етапі існування етносу виконувало зовнішнє середовище, моделюючи почасти мовленнєву і позамовну поведінку людей як суб'єктів культур даного соціуму. Своєрідність національних мовних картин світу і множинність культур не є перешкодою для взаєморозуміння народів і долається при перекладі. Одним із важливих та вирішальних практичних доказів сумісності логічних і мовних систем в їх пізнавальній сутності є незаперечний факт взаєморозуміння народів на основі перекладу з однієї мови на іншу.

Ніколи в історії (крім біблійного Вавилону) мовні перепони не були непереборною перешкодою ні у спілкуванні народів цивілізованого світу, ні у народів, що стоять на різних щабелях соціального розвитку (наприклад, в період великих географічних відкриттів).

Однак міжкультурне спілкування адекватно й успішно протікає тільки тоді, коли комуніканти, які є носіями різних культур і мов, усвідомлюють той факт, що кожен з них є «іншим» і кожен сприймає по черзі «чужорідність» партнера. Ознайомлення з культурою інших народів – одна з найважливіших соціальних функцій перекладу. Перекладач-билингв є певною мірою «подвійною» мовною особистістю. Він сприймає іншомовну текстову діяльність з позиції лінгвокультури іншомовного соціуму, а потім переходить в площину сприймаючої мови та зміни соціокультурного коду.

Перекладач повинен не тільки перекладати висловлювання, а й знати культуру країни сприймаючої мови. Він виступає в ролі посередника для обох сторін, роз'яснюючи їм головні правила поведінки і звичаї країни, а також саме перекладач повинен буде підібрати еквівалент для мовного явища, яке безпосередньо відображає чужу культуру. Основою для досягнення взаєморозуміння при міжкультурній комунікації є емпатія – підставлення себе на місце іншої людини, спроба побачити світ його очима. Якщо це вдається перекладачеві, то процес перекладу можна вважати вдалим.

Але при цьому всьому вирішальним залишається питання передачі змісту, або сенсу, або інформації. Цей останній термін був введений в теорію перекладу, щоб уникнути змішування понять

«Словник по міжкультурній комунікації ...» надає лінгво-філософську характеристику смислу: «В основі концепції – фундаментальна категорія «сенс». Сенс розуміється як інваріант комунікації. Сенс постає в проекції на вертикаль і горизонталь. У проекції на вертикаль сенс – незмінна величина: висота цінності буття, істина, досконалість, вічність, сфера, Бог. У проекції на горизонталь сенс – непостійна величина, що залежить від контексту комунікації, сенс в комунікації розкривається в незліченній кількості варіантів культури» [Зинченко 2010, с. 34.].

Особливістю міжкультурної комунікації є те, що Відправник інформації і Реципієнт не володіють однаковим вербальним кодом. Досягти взаєморозуміння між ними можливо лише тоді, коли текст Вихідної мови

(Langue de Départ) перетворюється в текст мови Перекладу (Langue d'Arrivée), який буде надавати комунікативний вплив на реципієнта

Повертаючись до категорії зміст, сенс, інформація, які є дуже важливими для перекладознавства, треба зауважити, що І. Р. Гальперін зазначає, що інформація – категорія мовлення, а зміст – категорія мови. Слово реалізує своє конкретне значення тільки в контексті, тому в перекладознавстві важливо говорити не тільки про інформативний обсяг слова, а також про текстову інформацію. Виходячи зі змісту інформації закономірно виділяти такі типи інформації:

- денотативну,
- конотативну,
- прагматичну [Гальперін 1992, с. 3-10].

Денотативна інформація (поняттєво-логічна, смислова, семантична) включає пропозиційну й асоціативно-метафоричну інформацію. Пропозиційна інформація носить істинний, об'єктивний характер і передається словами в прямих значеннях. Для передачі пропозиційної інформації в перекладі використовуються прямі повні еквіваленти; за їхньої відсутності перекладачі вдаються до трансформацій: синонімічних (заміна слова оригіналу відносним семантичним синонімом в перекладі), кореферентних, метонімічних (гіперо-гіпонімічних, гіпо-гіперонімічних, партонімічних, еквонімічних, холонімічних) замін, тощо [Гальперін 1977, с. 95]. Отже, переклад – це завжди відтворення з максимальною точністю інформації вихідного тексту.

Потрібно сказати, що в межах теорії перекладу виокремлюються загальна і часткова теорії перекладу. Загальна теорія перекладу (ЗТП), спираючись на поняття структурної лінгвістики та теорії інформації, розглядає переклад як міжмовну комунікацію, а сам процес перекладу – як такий, що складається з двох основних етапів – *аналізу* (розуміння повідомлення) і *синтезу* (творення повідомлення). У центрі уваги ЗТП – типи реалізації процесу перекладу, різноманітні перетворення текстів при перекладі.

Положення ЗТП конкретизують на матеріалі двох мов, які вступають між собою в контакт у процесі перекладу (наприклад, переклад з англійської або італійської мови на українську, з німецької – на французьку і т. ін.). Загальне та часткове завжди взаємопов'язане.

Часткові теорії перекладу спираються на широкий емпіричний матеріал, збагачують загальну теорію, роблять її достовірнішою та доказовішою. Часткові теорії аналізують під кутом зору процесу перекладу лексичні, морфологічні, синтаксичні особливості двох мов і виробляють рекомендації щодо найбільш ефективних способів перекладу текстів.

З частковими теоріями перекладу взаємодіють стильові теорії перекладу, які узагальнюють практику перекладу текстів, що належать до певного функціонального стилю. Отже, ми маємо теорії перекладу наукових та технічних текстів, офіційно-ділових текстів, газетно-інформаційних повідомлень, публіцистики.

Найбільш розвиненою з-поміж стильових теорій є теорія художнього перекладу, мета якої – шукати шляхи вдосконалення мистецтва перекладу, всебічно досліджувати особливості творчого процесу перекладу літературних творів та розробляти принципи його аналізу й критерії його оцінки. У той час як спеціальні теорії перекладу досліджують специфіку різних видів перекладацької діяльності (переклад усний, письмовий, синхронний, послідовний, абзацно-фразовий) й особливості, своєрідність і закономірності, зумовлені жанром твору, що перекладається (переклад художньої, наукової, технічної, публіцистичної та іншої літератури).

У перекладознавстві використовуються дані таких наук, як лінгвістика, літературознавство, історія, соціологія, психологія, етнографія, семіотика, інформатика та деякі інші. Проте головне у тому, що перекладознавство має справу з вивченням процесів передачі творів духовної культури, з порівняльним аналізом за різними параметрами письмових та усних текстів оригіналу та перекладу. Це свідчить про те, що перекладознавство є філологічною дисципліною, що входить до співдружності гуманітарних

дисциплін, об'єктом яких є мова і текст, як виразники духовної культури людини в суспільстві. [Виноградов 2001, с. 34].

Якщо говорити про взаємовідношення між галузями мовознавства і різновидами теорій перекладу, то варто сказати, що загальна і часткові теорії перекладу виявляють найбільшу близькість до таких лінгвістичних наук, як лексикологія і граматики. До того ж часткові теорії перекладу безпосередньо ґрунтуються на порівняльній лексикології та граматиці двох контактуючих мов. Щодо теорії художнього перекладу, то вона закономірно пов'язана із лінгвістикою (мовознавством), із літературознавством, стилістикою, оскільки «першоелементом» художнього твору, є мова.

При роботі над перекладом перекладачеві постійно доводиться долати інтерференцію мов і культур, що вступають в безпосередній контакт. Щоб досягти своєї кінцевої мети – адекватності перекладу, лінгвіст повинен бути знайомий з культурою як вихідної мови, так і мови перекладу, знати мету комунікації і цільову аудиторію. Перекладач має бути посередником для обох сторін, роз'яснюючи головні правила поведінки і звичаї країни, а також саме перекладач повинен буде підібрати еквівалент для мовного явища, яке безпосередньо відображає чужу культуру.

Таким чином, переклад – це складний і багатогранний вид людської діяльності. Хоча зазвичай говорять про переклад «з однієї мови на іншу», але, в дійсності, в процесі перекладу відбувається не просто заміна одного мовного коду на інший. У перекладі стикаються різні культури, різні особистості, різні способи мислення, різні літератури, різні епохи, різні рівні розвитку, різні традиції і установки [Комиссаров 1999, с. 75].

Виходячи з наведеного матеріалу щодо сутності перекладу в міждисциплінарному аспекті, можемо зробити наступні висновки:

Переклад – це складне, багатостороннє явище, яке виконує суспільно значиму функцію комунікації і яке полягає в процесі перетворення і передачі тексту на одній мові в текст іншою мовою, результатом чого є створення тексту перекладу зі збереженим змістом.

Сучасна вітчизняна філософія приймає, адаптує, іноді з великими труднощами, величезний потік тих понять, які формувалися протягом тривалого часу в феноменології, екзистенціалізмі, аналітичній філософії, структуралізмі і постструктуралізмі. Ці поняття пройшли довгий етап кристалізації на Заході і в водночас «зайшли» в український культурний простір в кінці минулого століття.

Як наслідок, ми маємо таку «українську філософську» мову, де водночас можна зустріти і численні запозичення, і кальки, які були вироблені в різних невітчизняних філософських системах та «прижилися» на українському тлі. Все це, а також нерозробленість термінології сучасної української філософської мови, відсутність спеціальних термінологічних словників утруднюють процес роботи над текстом перекладу, що увійде в площину науки філософії.

При роботі над перекладом філософських текстів варто дотримуватись системного підходу, що дозволяє орієнтувати дослідження об'єкта, що вивчається, на розкриття його цілісності й на аналізі тих механізмів, які цю цілісність забезпечують. Особливу увагу варто також приділяти виявленню різноманітних типів зв'язків як усередині найскладнішого об'єкта, так і з навколишнім світом, що дозволяє звести різнобічні знання про об'єкт у єдину теоретичну картину.

Системний підхід, що займає в сучасному науковому пізнанні одне з центральних місць, дає можливість охопити ширшу пізнавальну реальність у порівнянні з тими підходами, коли дослідження зосереджувалися лише на якійсь одній предметній стороні об'єкта. Системний підхід до перекладу здатний дати більш повну та докладну теоретичну картину цього об'єкта порівняно з окремо взятим лінгвістичним, літературознавчим, діяльнісним чи іншим підходом.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДІ

2.1 Лексичні перекладацькі трансформації та підходи до їхньої класифікації

Проблема перекладацьких трансформацій є однією з найактуальніших у загальній теорії перекладу. Останні дослідження показують, що на сьогоднішній день не існує **єдиної системи** класифікації трансформацій, більш того, існують різні думки з приводу того, які саме перекладацькі прийоми відносяться до трансформацій.

Під трансформацією ми, слід за П.В.Рибіним, розумітимемо міжмовні перетворення, які здійснені перекладачем для подолання невідповідностей, виявлених в тексті оригіналу по відношенню до тексту перекладу [Рыбин, 2007]. Він пропонує поділити усі трансформації на два великі класи – мовні або об'єктивні, нормативні та мовні або контекстуальні. Перші викликані загальними невідповідностями між мовними системами двох мов: відсутністю еквівалентних форм і конструкцій та розбіжністю у значенні та вживанні мовних одиниць, а другі зумовлені невідповідностями, що виникають лише у конкретному контексті [Рыбин, 2007].

Наприклад:

1. **Транслітерація** – передача засобами мови, що сприймає графічного (літерного) складу слова вихідної мови (передача на рівні графем: Lincoln – Лінкольн).

При такому прийомі, як транслітерація відтворюється літерна форма вихідної одиниці. Транслітерація, також як і транскрипція, може бути використана при перекладі деяких реалій, значення яких відсутні в мові

перекладу, а також антропонімів і топонімів, *пор.: Marina Vlady – Марина Владі; d'un certain Stioffa de Djagoriev. ...некого Степы де Джагорьев.*

Можна помітити, що в останньому прикладі, запозиченому із твору П. Мод'яно, в імені героя переплітаються дві культури: французька і російська. Саме для збереження національно-культурної специфіки при відтворенні цього власного імені було використано в комплексі прийоми транскрипції та транслітерації. Ім'я «Стьопа» передано фонетично (оскількидане ім'я для франкофона є іноземним), проте прізвище «де Джагорьев» передане за допомогою транслітерації, оскільки прізвище належить вже до французької культури, і герої дізнаються це ім'я без будь-якої складності. На приналежність імені до французької культури говорить наявність «де» перед прізвищем, що вказує на приналежність до дворянського роду цієї особи. Справді, Стьопа де Джагорьев є реальною персоною, представником дворянської сім'ї [Ступницкая 2009, с. 176]. Крім того, використання прийому транскрипції і транслітерації дозволило перекладачеві зберегти прагматику власного імені: російське ім'я Стьопа ототожнює, за задумом П. Мод'яно минуле героя, а де Джагорьев – його сьогодення.

2. **Транскрипція** – передача звукової форми іншомовного слова графічними засобами мови, що сприймає, *пор.:*

Hérisson était une publication....

«Ериссон», виявилась газеткою.

При перекладі назви газети «Hérisson» перекладач дотримувався правил французької мови, згідно з якими буква h не читається, а також збереженням благозвучності. Також, згідно з правилами української граматики назви періодичних видань повинні подаватися в лапках, а у французькій мові таке правило – відсутнє. Переклад нових, малознайомих назв прийнято супроводжувати пояснювальними словами. В даному контексті «publication» вже пояснює, що перед читачем знаходиться публікація. При перекладі був використаний прийом конкретизації для уточнення і милозвучності.

Транскрипція і транслітерація широко застосовуються при передачі іншомовних власних назв, географічних найменувань, назв різного роду кампаній, фірм, готелів, газет, журналів.

3. **Калька** представляє собою структурне запозичення і єбуквальним (дослівним) перекладом, що дозволяє перенести в мову перекладу реалію при максимально повному збереженні її семантики, наприклад: *Centre national d'études spatiales* – Центр космічних досліджень; *caravane* – караван, *donnerlefeuvert* – дати зелене світло.

4. **Описовий переклад** - передача значення лексичної одиниці за допомогою розгорнутих словосполучень, що розкривають істотні ознаки позначуваного даною лексичною одиницею явища, тобто, по суті справи, за допомогою її дефініції (визначення). Ось кілька прикладів описового перекладу французьких одиниць, що не мають еквівалентів в українській мові: *l'universitaire* – особа, що має університетську освіту та має право викладання; *maquis* – партизанський рух, підпілля; *désistement* – зняття своєї кандидатури на виборах, *coroner* - слідчий, що виробляє дізнання в разі чиєїсь насильницької або раптової смерті та ін.

5. **Приблизний переклад** – це слово або словосполучення мови перекладу, що використовується для позначення поняття, схожого, але не співпадаючого з поняттям мови оригіналу. Аналог завжди або ширше, або більш вузький за значенням, чим та реалія, яку він позначає.

6. **Трансформаційний переклад** – переклад за допомогою лексико-граматичних перекладацьких трансформацій. У випадках, коли при передачі безеквівалентної лексики перекладачеві доводиться вдаватися до перебудови синтаксичної структури речень, до лексичних заміन з повною зміною значення вихідного слова або ж до того й іншого одночасно.

При використанні трансформаційного прийому переклад українською мовою речення «*Je pouvais l'apercevoir aux fenêtres du salon*» виглядає так: «Я бачив, як його фігура промайнула у вікнах вітальні».

Отже, відсутність у мові перекладу прямих еквівалентів деяких лексичних одиниць у словниковому складі іншої мови аж ніяк не означає їх неперекладність. У розпорядженні перекладача є чимало способів, за допомогою яких можна досить точно передати значення вихідного слова.

Але, як зазначає В. Виноградов, переклад починається із суто лінгвістичного рівня. **Трансформація** – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [Селіванова 2012, с. 317].

З метою визначення перекладацьких трансформацій науковці обирають різні ключові слова, кваліфікуючи їх як:

- прийоми логічного мислення (Я. Рецкер);
- перетворення, заміни у процесі перекладу однієї форми вираження іншою (О. Швейцер);
- міжмовні перефразування (Л. Латишев);
- засоби перекладу за умови відсутності словникової відповідності або неможливості використання таких відповідників з огляду на контекстуальне оточення (В. Комісаров).

Л. Бархударов цілком слушно представляв перекладацькі трансформації як міжмовні перетворення, що спрямовані на досягнення еквівалентності (адекватності) перекладу попри розходження у формальних і семантичних системах двох мов [Бархударов 2008, с. 47].

Наразі існує безліч класифікацій **перекладацьких трансформацій** (далі ПТ), запропонованих різними авторами. Розглянемо деякі з них. **Л. Латишев** дає класифікацію ПТ за характером відхилення від міжмовних відповідностей, в якій всі ПТ підрозділяються на: 1) морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншими або декількома; 2) синтаксичні – зміна синтаксичної функції слів і словосполучень; 3) стилістичні – зміна стилістичного забарвлення відрізка тексту; 4) семантичні – зміна не тільки форми вираження змісту, але й самого змісту, а саме тих ознак, за допомогою

яких описана ситуація; 5) змішані – лексико-семантичні та синтаксично-морфологічні [Латышев 2005, с. 145].

Я. Рецкер виокремлює в перекладі три категорії відповідників: 1) еквіваленти; 2) варіантні та контекстуальні відповідники; 3) перекладацькі трансформації. До трансформацій відносить: диференціацію значень, конкретизацію, генералізацію, змістовий розвиток, антонімічний переклад, цілісне перетворення та компенсацію втрат [Рецкер 2007, с. 78]. Одним з найважливіших досягнень Я. І. Рецкера у розвитку теорії перекладу вважається встановлення зв'язку між логікою та перекладом, між логічними категоріями та перекладацькими прийомами. Грунтуючись на універсальності формально-логічних категорій, він виокремив 7 різновидів лексичних трансформацій, що допомагають розкрити значення слова вихідної мови у контексті та знайти відповідність у мові перекладу. Формально-логічна категорія підпорядкування є основою трьох прийомів лексичних трансформацій: диференціації, конкретизації і генералізації значень. Категорії перехрещення відповідає прийом смислового розвитку, категорії контрадикторності – антонімічний переклад, категорії позалежності – цілісне перетворення та компенсація.

За класифікацією **Л. Бархударова**, трансформації діляться на:

- перестановки;
- заміни;
- додавання
- опущення [Бархударов 2008, с. 178].

Водночас Л.С. Бархударов підкреслював, що такий розподіл є приблизним і умовним, пояснюючи це тим, що в деяких випадках певне перетворення може трактуватися і як один, і як інший вид елементарної трансформації. Більш того, ці чотири типи елементарних трансформацій на практиці в «чистому вигляді» зустрічаються вкрай рідко. Зазвичай вони, поєднуючись один з одним, утворюють складні, комплексні трансформації.

А. Фітерман та Т. Левицька виділяють три типи перекладацьких трансформацій:

- 1) граматичні трансформації, до яких відносяться перестановки, опущення і додавання, перебудови та заміни пропозицій;
- 2) стилістичні трансформації, до яких належать такі прийоми, як синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші види замін;
- 3) лексичні трансформації, які включають в себе заміну і додавання, конкретизацію і генералізацію понять [Левицька & Фітерман, 1971, с.19].

А. Швейцер розрізняє такі групи трансформацій: 1) трансформації на компонентному рівні семантичної валентності у разі застосування різного роду замін. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними або фразеологічними; 2) трансформації, що здійснюються на референціальному рівні, а саме:

- конкретизація (або гіпонімічна трансформація);
- генералізація (гіперонімічна трансформація);
- заміна реалій (інтергіпонімічна трансформація);
- переклад за допомогою реметафорізації (синекдохічна трансформація);
- метонімічні трансформації;
- реметафорізації (заміни однієї метафори іншою);
- деметафорізації (заміни метафори її антиподом – неметафорою);
- комбінації вищезазначених трансформацій;

3) трансформації на стилістичному рівні: компресія і розширення. Під компресією мається на увазі еліпсис, семантичне стягнення, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання [Швейцер 1998, с. 29].

Р. Міньяр-Білоручев розглядає три типи трансформацій: лексичні, граматичні, семантичні. 1) лексичні трансформації: прийоми генералізації і конкретизації; 2) граматичні трансформації: прийоми пасивізації, заміна частин мови і членів речення, об'єднання речень або їх членування; 3) семантичні трансформації: синонімічні, метафоричні заміни, логічний

розвиток понять, антонімічний переклад і прийом компенсації [Миньяр-Белоручев 1980, с. 170].

Залежно від характеру перетворень **В.Н. Комісаров** виділяв лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації. Лексичні трансформації «описують формальні і змістовні відносини між словами та словосполученнями в оригіналі і перекладі» [Комиссаров 1999, с. 158]. До формальних перетворень автор відносить перекладацьку транскрипцію / транслітерацію, а також перекладацьке калькування. Як ми зазначали вище, прийом транскрипції полягає в тому, що при перекладі відтворюється звучання слова оригіналу (імена власні, географічні назви, назви фірм, термінів і т.д.). Хоча в сучасній перекладацькій практиці переважає явище транскрипції, іноді все ж можна спостерігати і явище транслітерації. Необхідно зазначити, що велика кількість відхилень від принципу транскрибування пов'язана з існуванням традиційних найменувань, які міцно увійшли в побут носіїв мови. Прийом калькування полягає в перекладі складових слова або елементів словосполучення, а потім в об'єднанні окремих частин в ціле, при цьому в словосполученні порядок слів може зазнавати змін [Комиссаров 1999, с. 158-159].

До лексико-семантичних замінів **В.Н. Комісаров** відносить конкретизацію, генералізацію та модуляцію. Прийом смислової конкретизації полягає в тому, що перекладач для перекладу слова на мові оригіналу вибирає одиницю з більш конкретним значенням в мові перекладу. Прийом генералізації є протилежним конкретизації, сенс його полягає в заміні слова на іноземній мові, що має більш вузьке значення, на слово мови перекладу з більш широким значенням. Модуляцією (смысловим розвитком) називається прийом, що полягає в заміні слова або словосполучення іноземною мовою одиницею на мові перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці [Комиссаров 1999, с. 159-161].

Великий вплив на розвиток теорії перекладу не тільки у франкомовних країнах, але і в усьому світі справила книга канадських лінгвістів **Жана-Поля**

Віне і Жана Дарбельне «Порівняльна стилістика французької та англійської мов. Метод перекладу» [Комиссаров 1999, с. 30] .Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне розрізняють два напрямки перекладу: прямий і непрямий переклад. До прямого перекладу вони відносять запозичення, а саме транскрипцію і транслітерацію, калькування, буквальний переклад. До непрямого перекладу – модуляцію, адаптацію, еквіваленцію і транспозицію.

Ці основні, на їхню думку, терміни вони доповнюють ще такими, як ампліфікація, шассе-круазе, компенсація, згортання, експліціпація, генералізація, граматікалізація, імпліцітація, партикуляризація (конкретизація), які в свою чергу є варіантами перших чотирьох [Vinay & Darbelnet 1965, с. 51].

Транспозиція, за Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне, – це спосіб перекладу, при якому змінюються граматичні категорії означаючого. Звідси випливає, що дана операція торкається в основному граматичних значень знаків. Транспозиція відноситься до перетворень синтаксичного рівня, іноді вона поєднується з взаємною зміною розташування слів в словосполученнях. Це перетворення називається «шассе-круазе», що перекладається як «безладдя». У перекладі цей вид перетворень зустрічається досить часто, а саме: змінюються позиції головного і залежного слів в словосполученнях, синтаксичні функції суб'єкта й об'єкта тощо.

Під модуляцією Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне розуміють трансформації, які отримують за рахунок зміни точки зору, категорій мислення. Прийнято розрізняти стійку модуляцію, тобто модуляцію, зафіксовану в словниках, і вільну. Необхідно відмітити, що перекладачі у своїй роботі вважають за краще застосовувати саме вільну модуляцію. Модуляції мають більшу кількість проявів більш конкретних смислових перетворень. Всього Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне виділили одинадцять варіантів модуляцій [Vinay & Darbelnet 1965, с. 89-90]: 1) від абстрактного до конкретного; 2) від причини до слідства; 3) засіб і результат; 4) частину і ціле; 5) одна частина замість іншої; 6) протилежний погляд на ситуацію; 7) відмінність розмежувань і інтервалів; 8)

відмінність в чуттєвому сприйнятті (наприклад, сприйняття кольорів); 9) відмінність форми, виду, використання; 10) відмінність визначення через географічну назву; 11) відмінність образу.

Таким чином, дослідження кількох класифікацій перекладацьких трансформацій, лексичних зокрема, показує, що оскільки лінгвісти підходять до вивчення трансформацій з різних точок зору, число класифікацій є досить великим і в них виділяється різна кількість їх видів і підвидів: Л.С. Бархударов і зводить трансформації до 4 типів, А. Фітерман та Т. Левицька Р. Міньяр-Білоручев, В.Н. Комісаров – до 3, Я.І. Рецкер, О.Д. Швейцер, Л.К. Латишев, Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне – до 2 типів. У той же самий час можна знайти і загальні риси у всіх цих класифікаціях. Так, наприклад, у всіх класифікаціях фігурує такий тип трансформації як заміни, інші трансформації варіюються: конкретизація і генералізація у В.Н. Комісарова, Л.С. Бархударова і Я.І.Рецкера; калькування і буквальный переклад у В.Н. Комісарова і Ж.-П.Віне і Ж. Дарбельне.

Що стосується відмінностей між точками зору вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, то вітчизняні виділяють антонімічний переклад як особливий вид перекладацьких трансформацій, зарубіжні ж лінгвісти на подібному прийомі свою увагою не акцентують. Оскільки кожна з представлених класифікацій має свої переваги і недоліки, а для подальшого практичного дослідження необхідно було вибрати одну, то за основу була взята класифікація Л.С. Бархударова: саме вона є найбільш повною та логічною. Більш того, дана класифікація має найбільшу кількість спільних рис з класифікаціями інших науковців.

2.2 Граматичні трансформації у процесі перекладу тексту

При перекладі з французької на українську або російську мову зміна синтаксичної конструкції зазвичай обумовлена лексичними причинами. Однак

комунікативне навантаження найчастіше вимагає ретельного вибору не тільки слова, але і його граматичної форми.

На думку О.Чередниченка, можливість перекладу свідчить про те, що між елементами двох мов можлива повна відповідність. Елементи двох мов, які функціонально відповідають одна одній, в рамках даного контексту, виступають як еквіваленти, які використовуються у перекладі. Залежно від моделі перекладу (формальна, смислова, ситуаційна), О. Чередниченко поділяє еквіваленти на три групи: формальні еквіваленти – загальні значення у двох мовах виражаються аналогічними мовними формами, смислові еквіваленти – одні й ті ж значення, виражаються у двох мовах різними способами, ситуаційні еквіваленти – як мовні форми, і навіть елементарні значення, які виражаються ними, відрізняються у двох висловлюваннях, які тим не менш описують ту саму ситуацію [Чередниченко 1995, с.19].

Якщо ми говоримо про граматичні трансформації, то слід зауважити, що вони полягають у перетворенні структури речення в процесі перекладу відповідно з нормами мови перекладу. Трансформація може бути повною або частковою залежно від того, як змінюється структура пропозиції - повністю або частково. Коли замінюються головні члени речення, відбувається його повна трансформація, заміна лише другорядних членів означає часткову трансформацію вихідної конструкції.

Перекладачеві, за словами Л.А.Черняхівської, важливо враховувати наступні фактори при використанні граматичних трансформацій:

- 1) синтаксичну функцію пропозиції;
- 2) її лексичне наповнення;
- 3) її смислову структуру;
- 4) контекст (оточення) пропозиції;
- 5) її експресивно-стилістичну функцію [Черняховская 1976, с. 164].

Порівняльний аналіз контактуючих мов дає право стверджувати, що лексичні і граматичні одиниці відрізняються способом вираження. Значення,

які є лексичними в одній мові (тобто виражаються через словникові одиниці), в інших мовах можуть виражатися граматично.

Проблема перекладацьких трансформацій як проблема теорії та практики перекладу викликає великий інтерес з боку як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, та набуває все більшої важливості. Серед них такі відомі лінгвісти, як І.В. Арнольд, Л.С. Бархударов, В.І. Карабан, В.Н. Комісаров, Л.К. Латишев, С.Є. Максимов, А. В. Мамрак, А.Л. Семенов, О.Д. Швейцер та інші.

Так, В.Н. Комісаров вважає, що «відношення між відрізком оригіналу та відповідним відрізком перекладу можна представити як перетворення (трансформацію) першого у другий за певними правилами». За С.Є. Максимовим, переклад полягає в тому, що перекладач має відтворити надану інформацію так повно, наскільки можливо. Але цього можна досягнути, лише застосувавши певні структурні або семантичні зміни. Ці зміни, які є наслідком лексичних та граматичних розбіжностей в мовах, називаються трансформаціями в перекладі. А.Л. Семенов визначає трансформацію як «міжмовні перетворення з метою досягнення еквівалентності текстів оригіналу та перекладу (з метою збереження функціонального впливу повідомлення)» [Волченко & Нікішина 2015, с 252].

Серед граматичних трансформацій при перекладі слід, по-перше виділити перестановку. Дана трансформація являє собою зміну розташування деяких мовних елементів з метою збереження норм мови перекладу. У французькій мові окрему складність представляють прикметники, які можуть стояти, як перед, так і після іменника, в залежності від категорії, до якої входить конкретний прикметник, а також від наявності прислівника додатка.

Очевидним це стає при перекладі конструкції S+adv+adj, наприклад:

Cet ami s'occupe d'un restaurant très agréable....

В перекладі ми маємо: *«Мій друг тримає дуже милий ресторанчик.*

За правилами французької мови, багатоскладові прикметники ставляться після означуваного слова. У нашому випадку, прикметник «*agréable*» (милий, чудовий) і прислівник «*très*» (дуже) ставляться після означуваного слова «*un restaurant*» (ресторан). За правилами як української, так і російської мови, незалежно від групи прикметників, всі вони повинні стояти перед означуваним словом. Враховуючи це правило, перекладач здійснив перестановку даних елементів.

Наступний приклад є дуже специфічним і складним з точки зору перекладу. Це саме той випадок, коли перекладачеві необхідно володіти глибокими знаннями французької мови і граматичної системи зокрема, а також уважністю, щоб помітити особливості семантики і не допустити смислової помилки. Прикметник «*ancien*» відноситься до групи специфічних прикметників, значення яких змінюється в залежності від позиції щодо іменника: після іменника прикметник має значення «стара», а перед – «колишня». В прикладі йдеться про старовинні меблі, і також, як і в першому прикладі, необхідно переставити два елементи, пор.:

«...*l'achat de meubles anciens*...»

«..скупкою старовинних меблів..».

Перекладач повинен адаптувати текст не тільки під мовні норми, але і під такі особливості, як порядок слів при вказівці, наприклад, адреси. У Франції порядок написання адреси наступний: адресат → номер квартири → будинок → вулиця → місто → країна. За радянської доби – навпаки. Таким чином, перекладач застосував перестановку компонентів, завдяки якій він зміг досягти адекватності.

«...*19, rue Claude-Lorrain, Paris XVIe*»

«..вул. Клод Лоррен, 19, XVI округ, Париж»

Наступною трансформацією, важливою з точки зору досягнення адекватності та еквівалентності перекладу, є членування. Причинами даної трансформації можуть стати:

1) Особливості граматичної структури французького речення

- 2) Особливості смислової структури словосполучень у французькій мові
- 3) Жанрово-стилістичні особливості французького речення.

Ці трансформації стосуються відтворення специфічних для французької мови конструкцій або частин мови (*gérondif, participe présent, tournure participiale absolue, infinitif passé*), які не існують в українській мові.

До членувань відносяться також перетворення складного речення в декілька простих. Завдяки такій трансформації, речення не ускладнене граматичними конструкціями, що спрощує його розуміння, наприклад:

«Une table de trois couverts était dressés, au centre de...»

«..Там був накритий столик на три персони. (Членування) У центрі ...»

В українському варіанті речення розбито на два простих речення, що не вимагає використання підрядного сполучникового слова «(в центрі) якого». Таким чином, речення не має ознаки чужорідного тексту і значно полегшує роботу над ним.

В наступному прикладі можна побачити, що у французькому висловлюванні представлені дві ідеї – час доби, і опис погоди на початку зими. Згідно з правилами граматики російської і української мови, речення повинно містити одну ідею. Тому в перекладі отримуємо варіант з дотриманням правил мови перекладу.

«Il faisait nuit et bien que nous entrions dans l'hiver...».

«Вже зовсім стемніло. (Членування) Не дивлячись на початок зими ...».

До синтаксичних трансформацій відносяться також об'єднання речень:

При даній трансформації відбувається об'єднання простих речень в одне складне. Таким чином, перекладач уникає уривчастості оповіді, деяких повторів, пор.:

«Il prononçait à la russe. C'était très doux...».

«Він вимовив це прізвище на російський манер (об'єднання речень) – дуже м'яко ...».

В українському варіанті перекладу перекладач об'єднує два простих речення, де друге є частиною складного речення, що доповнює і уточнює перше. Віншому випадку думка була б не закінчена.

В.Н. Комісаров серед граматичних трансформацій виокремлює таку як синтаксичне уподібнення. Він називає її також нульовою трансформацією. Синтаксичне уподібнення – це граматична трансформація, за допомогою якої відбувається дослівний переклад, тобто одиниці оригіналу передаються одиницями перекладу без будь-яких змін. Це трапляється в тому випадку, коли паралельно в обох мовах існують однієї ті самі конструкції. Така трансформація зустрічається рідко, тому що мови піддавалися багатьом історичним змінам, але все ж можуть мати спільні риси. Зазвичай дослівний переклад застосовується при перекладі простих речень.

При перекладі з французької мови на українську, можуть опускатися такі граматичні елементи, як артиклі, дієслова-зв'язки, які не зачіпають основної структури речення. Як правило, при синтаксичному уподібненні зберігається набір членів речення і то, як вони розташовуються в тексті. В оригіналі ми можемо бачити дієслово зі зворотним займенником + допоміжне дієслово «être», які при перекладі на російську замінюються на дієслово з часткою, в нашому випадку дієслово з часткою –ся в минулому часі, пор.:

«Sonachitzé s'était tourné vers moi»

«Зонахидзе повернувся до мене »

Розглядаючи граматичні трансформації, ми не можемо оминати увагою граматичні заміни, які прийнято вважати замінами будь-якої граматичної одиниці оригіналу граматичною одиницею перекладу, яка при цьому буде володіти іншим граматичним значенням. Граматичні заміни використовуються для того, щоб відповідати нормам мови перекладу.

Прийнято виділяти три види граматичних замін: заміна форм слова, заміна частин мови, заміна членів речення.

Щоб проілюструвати перший тип граматичної заміни, а саме – заміну форми слова, звернемося до наступної тези: для утворення множини іменника

у французькій мові прийнято додавати закінчення -s, -x, -aux, а також використовувати артиклі множини для перетворення цього іменника в множину. Однак, як у французькій, так і в українській мові існує ряд правил-винятків, одне з яких в представленому нижче прикладі, де мова йде про лексичну одиницю «гроші», яка входить до групи збірних іменників. Як в російській, так і в українській мові іменник має тільки форму множини, в той час, як у французькій мові – тільки форму однини. Саме це і спричинило названу граматичну трансформацію, пор.:

«l'enveloppe qui contenait l'argent»

«конверт (граматична заміна) з грошима»

Для унаочнення другого типу граматичних заміни - заміни частин мови, звернемося до французької репліки, де прикметник було замінено в перекладі на прислівник:

«Simon Lachaume, gêné, se retourna vers la tête de plâtre»

«Сімон збентежено перевів погляд на гіпсову статую»

Дуже розповсюдженою при перекладі з французької мови є заміна прикметника іменником, пор.: *l'annonce du président - заява президента.*

До третього типу трансформацій – зміни членів речення – перекладач вдається почасти при трансляції пасивного стану дієслова з французької мови до української і навпаки.

Весь викладений матеріал дозволяє нам пересвідчитися у тому, що перекладацькі трансформації – це процес перекладу, який полягає в застосуванні певних операцій таким чином, що відбувається трансформація / перевираження сенсу, укладеного в початковому тексті однією мовою, в більш-менш аналогічний сенс, укладений в тексті іншою мовою з можливими лексико-граматичними змінами. Застосування перекладацьких лексико-граматичних трансформацій необхідно перш за все для максимально повної передачі інформації, закладеної в мові оригіналу, з дотриманням всіх норм мови перекладу.

Отже, представлені нами в даному підрозділі запропоновані протягом останніх шестидесяти років класифікації перекладацьких трансформацій на рівні лексики і граматики засвідчили складність проблематики і водночас її важливість, оскільки наука перекладу потребує чітко вироблених правил і тактик при прийомі того чи іншого перекладацького рішення, а використання тієї чи іншої трансформації і сприятиме виробленню самої тактики перекладу.

РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ АСПЕКТ АНАЛІЗУ ТВОРУ Ж. ДЕЛЬОЗА ТА Ф. ГВАТТАРІ «L'ANTI ŒDIPE: CAPITALISME ET SCHIZOPHRENIE»

3.1 Основні концепції книги «Капіталізм та шизофренія. Анти Едіп» Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі та особливості її перекладу.

«Капіталізм та шизофренія. Анти-Едіп» був написаний в дусі революційних настроїв 1968 року. Цю книгу називають Біблією 1968 року. Гваттарі вважав її прямим наслідком руху 1968 року. У неї провокаційний настрій. У книзі «Капіталізм та шизофренія. Анти-Едіп» дано критичний аналіз психоаналізу і марксизму. Автори пропонують нову теоретичну модель («шизоаналіз»), за допомогою якої можна зрозуміти і змінити суспільство.

Дельоз і Гваттарі стверджують, що традиційні психоаналітичні концепції структури особистості використовуються для придушення і контролю людського бажання і увічнення капіталістичної системи. Автори сміливо відкидають західну метафізику як вираз «Державної філософії». На їхню думку, в європейському суспільстві переважають репресивні концепції ідентичності, сенсу і істини.

Дельоз і Гваттарі розуміють комплекс Едіпа як специфічний для культури, як саме західно-буржуазний феномен. Вони виступають проти Фрейда, якого звинувачують в тому, що той обмежив сенс бажання до едіпального комплексу (тріада батька / матері / дитини). Ми «бажаючи машини», тобто несвідоме Дельоз і Гваттарі розуміють комплекс Едіпа як буржуазний феномен. За відправну точку їх роботи є поняття «бажане виробництво», люди в сучасному капіталістичному суспільстві «нормальні» люди і «Шизофреніки», «шизоаналіз».

Основне поняття «Анти-Едіпа» – «бажаюче виробництво» (production desirante) – життєдіяльність індивіда, який в якості «бажаючої машини» несвідомо реалізує свої бажання. Вся реальність у Дельоза і Гваттарі є виробництво.

Дельоз і Гваттарі, говорячи про людину, як про машину, радикально позбавляють свободи. Людина не може звільнитися від механічного детермінізму. Одна машина, більш вдосконалена, змінює іншу. Потім цю іншу змінює третя машина. «Не машини створили капіталізм, а, навпаки, капіталізм створює машини, – пишуть автори, – він постійно вводить нові зрізи, за допомогою яких він революціонує свої технічні способи виробництва» [Делез & Гваттари 2007, с. 320].

Потік виробництва об'єднує машини одну з одною. Виробництво є механічний орган, який об'єднує всі машини. Можна задатися питанням, чи існують реальні кордони між механічними організмами? Як машина складається з механічних частин, так людина складається з органів. Як виробництво знеособлює машини, так воно знеособлює людину. Воно розчиняє людську індивідуальність. Таким чином, люди – це не індивідуальності, а виробничі або бажуючі машини. Виробництво – це діяльність, яка знаходиться в центрі, і всі люди розчиняються в ньому, і стає важко, неможливо ідентифікувати індивідуальності.

Проте, процес виробництва бажуючих машин не позбавлений закону. Виробництво здійснюється по круговому руху, що складається з двох речей: виробництва і споживання. «Все – виробництво» – це відтворення будь-якого продукту і його споживання.

Двигуном виробництва є бажання. Поки є бажання виробництва, буде і виробництво. Дельоз і Гваттарі вважають, що людей об'єднує не ідеологія, а економіка. Капіталіст працює не для себе і не для своїх дітей, а заради безсмертя самої системи. Сам принцип виробництва заснований на принципі бажання. Бажань все нових і нових. Ось чому кожна виробнича машина є бажаною машиною. Таким чином, бажання з'єднує машини одну з одною,

«бажання створює потоки». Потік нескінченний, тому що виробництво постійно оновлюється. Сьогодні кожна велика корпорація в світі має веб-сайт, що пропонує інформацію про продукт, інтерактивну рекламу і, тим більше, можливість купувати товари в режимі онлайн.

Таким чином, «правило завжди виробляти, видавати завжди продукцію, замінювати один вид продукції іншим притаманний машині бажань. Все обертається навколо бажання, вся соціальна область пронизана бажанням і виробництвом в ім'я нього. Пізня стадія капіталізму, що не просто повне тіло держави, а повне тіло капіталу, яке зливається з державою». Вся реальність у Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі є виробництво. Вони звинувачують капіталізм в тотальній денатуралізації людини і відчуження останнього від суспільства.

Іронія є одним з основних засобів створення філософського дискурсу постмодернізму, під якою розуміється гра, іронічне вживання слів та словосполучень. Сам термін «іронія» у перекладі з грецької «eironeia», означає удавання. В естетиці постмодерну іронія ґрунтується на нещівній критиці будь-якого явища життя людини, суспільства, наближується до сатири, стає засобом холодної критики.

Питання використання мовних засобів для створення іронії в тексті, що належить до постмодерної філософії, залишається відкритим для представленого наукового дослідження, оскільки межі роботи не дозволяють досконало представити наше бачення даної проблеми. Але втім, іронія є особливою, притаманною постмодерністській естетиці, рисою.

Загальновідомою є думка, що наукові тексти мають низку особливостей, які не можна не враховувати при перекладі. Аналіз практичного матеріалу дозволив нам представити у нижче поданий спосіб лексико-граматичні властивості досліджуваного оригінального твору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі.

Якщо говорити про лексичні особливості оригінального твору, то він характеризується вживанням:

1. Специфічної термінології, напр.: *machine-désirante*, *œdiptien*, *schisophréniser*.

2. Слів-реалій, до яких ми відносимо власні імена, напр.: *Lacan, Jung, Klossowski*.

3. Антонімів, напр.: *lahaussse – la chute, l'interruption – sa continuation, la désaliénation – l'aliénation, disjonctif – conjonctif, mi-réelle, miimaginaire*.

4. Синонімів, напр.: *lesconnexions – lesconjonctions*

5. Алюзій, напр.: *les Allemands se battent contre les Slaves, jeune fille qui défend l'Alsace contre les Français*

6. Повторів (так, наприклад, одиниця *délir* використовується в тексті 54 рази, хоча і не є ключовим терміном філософського трактату Ж.Дельоза та Ф. Гваттарі).

7. Епітетів, що дозволяють краще, тобто всебічно, представити предмет, об'єкт або явище, напр.: *...lenévrosé et le pervers sont auschizophrène ce qu'est le boutiquier sordide au grand aventurier; ... La machine doit être belle; ...le coeur battant de la réalité; ...tout est écrasé, moulu, triangulé...*

Дослідження дозволило нам також виокремити граматичні особливості аналізованого франкомовного трактату Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі, що зводяться до наступних:

1. Використання дієслова-зв'язки *être* та абстрактних дієслів, напр.: *prétendre, conditionner, considérer, identifier, confondre, croire*.

2. Вживання дієслівно-іменникових сполучень. При цьому основна смислове навантаження лягає на іменник: *Etre une machine chlorophyllique, C'est le second sens de processus. C'est une cité ou une société*.

3. Функціонування в якості придієслівного займенника з дієсловом в третій особі однини неозначено-особового займенника «on»: *On reconnaît... On dit..., On estime...*

4. Використання теперішнього часу дієслів (*présent*). (Лінгвістичні розвідки показують що 70% всіх дієслів, які використовують в наукових працях, складають дієслова теперішнього часу).

5. Переважання у вживанні пасивної форми дієслова (*forme passive*) над активною (*forme active*): *il est noué, il est renoué, il est produit*.

6. Використання кліше, на кшталт: *..permet de dégager, il est certain que ..., il est de savoir* та ін.

7. Функціонування великої кількості слів-зв'язок, які в публіцистичних текстах часто називають «водою»: *d'abord, d'autrepart* та ін.

8. Вживання в тексті риторичних запитань, як наприклад: *Mais est-il exact de représenter les choses ainsi ? L'impérialisme d'Œdipe exigeait-il seulement le renoncement au réalisme biologique ? Ou bien quelque chose d'autre, et d'infiniment plus puissant, ne fut-il pas sacrifié à Œdipe ?*

9. Використання складних граматичних конструкції, довгих речень з низкою однорідних членів речення, які в свою чергу мають також певну кількість залежних слів, напр.: *Parce que Freud et les premiers analystes découvrent, c'est le domaine des libres synthèses où tout est possible, les connexions sans fin, les disjonctions sans exclusive, les conjonctions sans spécificité, les objets partiels et les flux. Або: Les machines désirantes grondent, vrombissent au fond de l'inconscient, l'injection d'Irma, le tic-tac de l'Homme aux loups, la machine à tousser d'Anna, et aussi tous les appareils explicatifs montés par Freud, toutes ces machines neurobiologico-désirantes.*

10. Вживання таких частин мови, як *gérondif, participe présent, infinitif passé*, які, ускладнюючи речення, дозволяють йому залишатися простим і завдяки яким досягається компресія тексту, напр.: *il est évident qu'en invoquant un tel a-priori on ne sort nullement... або ...tout en reconnaissant le caractère de «révolte » et de «vérité»..., або ...C'est cela, l'incurable familialisme de la psychanalyse, encadrant l'inconscient dans ŒDIPE, le ligaturant de part et d'autre, écrasant la production désirante, conditionnant le patient à répondre papa-taman, à consommer toujours du papa-taman, або ...Loin d'avoir perdu on ne sait quel contact avec la vie, le schizophrène est le plus proche...*

11. Використання *Subjonctif* як в частині складно-підрядного речення, так і в незалежних реченнях, напр.: *Qu'on détermine mon nom, qu'on le détermine scientifiquement et je pourrai en suite établir un harem.*

Всі ці вище названі властивості франкомовного філософського твору Ж. Дельоза і Ф. Гваттари «L'anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie.» слугують реалізації специфічних рис тексту, що функціонує в науковій сфері. До них ми відносимо:

1. Однозначність, коли не допускається подвійне трактування слів і термінології.
2. Відсутність оціночної лексики, оскільки наука – це голі факти.
3. Точність.

Варто було б зауважити в даному контексті, що французька «наукова мова» меншою мірою відрізняється від загальноновживаної мови. В ній також використовуються емоційно забарвлена лексика, метафори та інші види й способи перенесення значень, а також риторичні питання, про що ми говорили вище в нашій роботі. Так, наприклад, перекладаючи вже наведений нами приклад, де дається характеристика верстата, автори пишуть: *La machine doit être belle*. Зазначимо, що ми не можемо перевекласти цю фразу буквально: «Машина повинна бути красивою». Український варіант даної репліки, в якій використано прийом експлікативного перекладу, буде більш академічним, як то: «Верстат має відповідати нормам промислового дизайну (або нормам промислової естетики)».

Отже, перш ніж перейти до практичної частини нашого дослідження, будемо мати на увазі декілька загальних принципів перекладу наукових текстів українською мовою. Насамперед, при підготовці до трансляції оригінального тексту, слід обов'язково не упустити й інтерпретувати адекватно одиниці, що встановлюють в письмовому тексті причинно-наслідкові зв'язки. Вони характеризують відносини між елементами – «перше» впливає на «Друге», «друге» є результатом «першого». Варто також стежити при цьому, щоб з перестановками переміщалося вся бінарна структура.

По-друге, потрібно зберегти динаміку / статику елементів, а саме: розібратися, чи позначає елемент процес / його результат або постійну якість, властивість (наприклад, бетон затверділий / твердий, жорсткий).

По-третє, звернути увагу на присутність в тексті оціночних компонентів, що є дуже важливим через те, що вони передають якісні характеристики елементів тексту. У науково-технічних текстах може бути присутнім об'єктивна оцінка матеріалу – порівняння технічних характеристик, параметрів, властивостей та ін.

Крім того, слід суворо стежити за тим, щоб суб'єктивні оціночні компоненти (добре / погано) «не проникали» в переклад там, де це не потрібно, оскільки науково-технічний стиль не є емоційно забарвленим.

Все інше є «зв'язками», які можна передати будь-якими словами і структурами відповідно до норм української мови, не боючись, наприклад, замінювати дієслово іменником, а підрядне речення - додатком.

3.2 Порівняльний аналіз текстів оригіналу і перекладу Ж.Дельоза і Ф. Гваттарі «L'ANTI-ŒDIPE: CAPITALISME ET SCHIZOPHRENIE.»

3.2.1 Переклад термінів, що відображають концепцію автора

Мовознавці переконані в тому, що переклад фахових текстів так само трудомісткий, як і літературний. Поверхневою і хибною можна вважати думку про те, що в процесі науково-технічного перекладу досить лише субституції (заміни) професійної термінології із застосуванням граматичного мінімуму.

Всі відомі перекладачі, які займалися питанням перекладу термінів, єдині у своїй думці, що переклад – це є точне відтворення оригінального терміну засобами іншої мови за умови збереження змісту й стилю. Така єдність відтворюється на іншій мовній основі вже через це перетворюється на нову єдність, властиву мові перекладу. Варто зазначити, що для повної передачі поняття оригіналу, перекладач повинен не лише знаходити в мові перекладу адекватні терміни та відповідні лексичні одиниці, але й відбирати необхідні граматичні форми й стилістичні чинники, про що йтиметься нижче в практичній частині нашого дослідження.

Варто погодитися з тим, що умовою правильного перекладу є також правильне розуміння того, про що йдеться в контексті, тобто знання явищ дійсності та їх назв [Hoffmann, 1987, с. 177]. У зв'язку із функціонуванням терміну у різних контекстах, виникають труднощі, пов'язані не з відтворенням окремих термінів, зафіксованих у термінологічному словнику, а з передачею правильного змісту кожної фрази, якому не завжди відповідає дослівний переклад.

Говорячи про переклад термінів, не слід забувати, що різні види перекладу потребують неоднакового підходу до передачі семантики термінологічної одиниці. Т.Р. Кияк, вивчаючи функціонування терміну в тексті, дав класифікацію щодо ділення одиниць науково-технічного тексту на вузькоспеціальну лексику, периферійну термінологію, загальнонаукову термінолексику й загальноповсякденні слова [Кияк, 1998, с. 26-29]. Тобто, при перекладі будь-якого тексту, чи то технічного, чи то художнього, не слід плутати значення слова як терміну певної галузі з його звичайним загальноповсякденним значенням, що застосовується здебільшого в художньому стилі.

Загальновідомо, що будь-який вид науково-технічного перекладу потребує правильної передачі термінів, пов'язаних з основним предметом викладання.

Людині, не спеціалісту в сфері перекладацької діяльності, на перший погляд може здатися, що переклад термінів є найпростішим для перекладача, адже не так вже й важко знайти вірне значення тому чи іншому терміну у відповідному словнику, знаючи при цьому, що терміни – однозначні та перекладаються абсолютним еквівалентом, незалежно від сфери, в якій вони вживаються. Підтвердження такому підходу ми знаходимо у дослідженнях А.В. Суперанської [Суперанская, 1989, с. 112.]. Згідно її теорії, можна наголошувати на тому, що термін – однозначний; термін не має конотативних значень; він позбавлений синонімів; незалежно від тексту термін перекладається терміном – повним та абсолютним еквівалентом, і тому згідно

одноголосній думці багатьох спеціалістів, відноситься до числа одиниць, які не ускладнюють роботу перекладача.

Але ця думка видається нам суперечливою, що підтверджує проведене нами дослідження практичного матеріалу і позиція Г.І. Крикунової, яка зазначає, що, по-перше, лише в ідеалі термін є однозначним і не має синонімів та конотацій, по-друге, навіть при цьому «ідеальному» положенні говорити про його повний переклад «термін – терміном» можна лише в тих випадках, коли елементи термінології знаходяться в своєму природному оточенні, тобто в науковому стилі [Крикунова, 1982, с. 98].

Деякі терміни, дійсно, однозначні і не мають жодних інших значень ні в якій іншій сфері. Прикладом можуть слугувати наступні лексеми, відібрані з оригінального і перекладеного твору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі, пор.: *chlorophyllique* – *хлорофилловая* – *хлорофілова* (укр.), *photosynthèse* – *фотосинтез* – *фотосинтез* (укр.), *pôle* – *полюс* – *полюс* (укр.), *adaptation sociale* – *социальная адаптация* – *соціальна адаптація* (укр.), *l'axiomatique* – *аксиоматика* – *аксіоматика* (укр.), *archaïsme* – *архаизм* – *архаїзм* (укр.), *société primitive* – *первобытное общество* – *первісне суспільство* (укр.), *idéologie* – *идеология* – *ідеологія* (укр.). Такі терміни мають повні відповідники, які можна знайти в словниках.

Але наряду з цим, іноді буває досить складно знайти вірне значення тому чи іншому терміну в тій чи іншій галузі науки чи техніки, особливо в тому випадку, коли ми маємо справу з авторськими новотворами у науковій праці.

Узагальнюючи, ми можемо виділити наступні труднощі перекладу термінологічної лексики:

- неоднозначність термінів
- національна варіативність
- відсутність перекладацьких відповідників у випадку неологізмів

[Циткина 1988, с. 147].

Саме це останнє і стало для нас одним із головних моментів при роботі

над порівняльним аналізом оригіналу і перекладу твору Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі «Анти-Едіп». Ми дослідили, що викладаючи свою філософську думку, автори пішли тим же шляхом, що й інші філософи – створення нових слів на базі словотворчих моделей, які існують у французькій мові (суфіксація, синтаксичний спосіб термінотворення, тобто утворення словосполучень різних типів, словоскладання), напр.: *oedipianisation*, *pôlesdudélire*, *série-fille*, *série-garçon*, *schizo-révolutionnaire* та ін.

В свою чергу, виконуючи завдання по створенню еквівалентного та адекватного перекладу, перекладач Д. Ю. Кралечкін запобіг до наступних тактик:

1. Власне переклад терміна (або використання його повного еквівалента), пор.: *l'inconscient* – *бессознательный*.

2. Використання повного прямого еквівалента, що отримано в мові перекладу через транскрипцію + адаптація до норм мови перекладу, пор.: *axiomatique* – *аксиоматика*, *triangulation* – *триангуляція*, *paralogisme* – *паралогизм*, *schizophréniser* – *шизофренизировать*.

3. Калькування + зміна порядку слідування компонентів атрибутивної групи (перестановка), пор.: *délireuniversel* – *универсальный бред*, *délireparanoïaque* – *параноический бред*, *politico-érotique* – *эротико-политический*, *schizo-révolutionnaire* – *шизо-революционный*.

4. Підбір синонімічного відповідника, пор.: *le grand délirant* – *великий бредящий*.

Наведені приклади зайвий раз засвідчують, що перекладач може і повинен користатися існуючими методиками перекладу терміну, але найцікавішим є питання перекладу новотровів Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі, якими вони послуговувалися для викладу своєї концепції. До них ми відносимо такі одиниці як: *œdipien* – *едипов*, *pré-œdipien* – *доэдиповый*, *para-œdipien* – *параэдиповый*, *exo-œdipien* – *экзоэдиповый*, *œdipianisation* – *едипизация*, *œdipianiser* – *едипизировать*.

Тут ми засвідчуємо використання франкомовними авторами дериваційних моделей: із суфіксом **-ien**, що приєднується до основи абстрактного іменника, утворюючи відносний прикметник; із суфіксом **-tion**, що позначає стан процесів. Відсубстантивні та адад'єктивні імена дії з суфіксом **-изация, -ізаці(я)** в російській та українській мові виконують однакову функцію – найменування процесу перетворення, спрямованого на певний предмет. В перекладі Д. Ю. Кралечкін пішов шляхом калькування, оскільки ним було використано ту ж методику – використання схожих дериваційних моделей. Прийом калькування використано і при трансляції новотворів, отриманих за моделлю **«запозичений префікс + номен»** (*para-œdipien* – параэдиповый, *exo-œdipien* – экзоэдиповый).

Лише у випадку відтворення одиниць (*il*) *machine*, (*il est*) *machinique* – (оно) «машинирует» [*machine*], (оно) машинно Д. Ю. Кралечкін пропонує власні терміни, що можна було б умовно назвати прямим перекладом, але, втім, він дає пояснення у виносці: «Во французском глагол «*machiner*» обычно имеет значение «замышлять», «строить козни», «заниматься махинациями». Здесь обыгрывается его этимология». Звернувшись до контекста, ми розуміємо, що автор перекладу не зовсім повно відтворив авторський неологізм, і це пов'язано, на наш погляд, із абстрактністю самої французької мови на відміну від більш конкретної російської або української. Крім того, тут криється, на наш погляд елемент гри, використовуваний сучасними філософами.

Схожий випадок ми спостерігаємо і при трансляції одиниці *machinerie*, що в перекладі російською позначає *машиностроение*. Д. Ю. Кралечкін обирає транслітерацію в поєднанні з адаптацією до мови перекладу і пропонує лексичну заміну – *машинерия*. Але і тут важко з ним погодитись, оскільки дане слово в цільовій мові має два значення: 1. спец. Комплекс театральных механизмов, обеспечивающих смену декораций на сцене, вращение сцены и т. п., 2. уст. Значительное количество машин, механизмов, технического оборудования.

Якщо сприймати запропонований варіант перекладу А. Д. Кралечкіним, як семантичний неологізм, то в такому випадку ми маємо перекладацьку знахідку і успіх перекладача в його надзвичайно важкій інтерпретаторській справі.

Треба сказати, що французькі філософи пустили всі вище означені терміни в обіг, і ними користуються багато науковців зі сфери філософії, психології та психіатрії, а посередником такого проникнення в інші мови, російську та українську зокрема, став саме переклад.

Отже, як бачимо, незалежно від ступеня володіння перекладачем обома мовами, об'єму його фонових знань, він так чи інакше зустрічається з неочікуваним в тексті оригіналу труднощами – лінгвістичними чи екстралінгвістичними реаліями. Перекладач повинен враховувати те, що кожна мова розвивається самостійно: в ній діють власні мовні закони, закріплені культурно-історичні реалії, з'являються і нові, які ще не мають еквівалентів на момент перекладу на інші мови. Враховуючи це, перекладач повинен добре орієнтуватися у тій чи іншій галузі науки для точного перекладу термінологічної лексики. Ми, в свою чергу, визнаємо оптимальним шляхом перекладу термінів: «поняття – український термін», а не «іншомовний термін – український термін», з якої мови не відбувався б переклад.

В підсумку ми констатуємо, що використані перекладацькі тактики – переклад терміна, транскрипція + адаптація до норм мови перекладу, Калькування + зміна порядку слідування компонентів атрибутивної групи, синонімічна заміна, калька, використання семантичного неологізма уможливили адекватно донести до цільової аудиторії концепцію авторів оригінального твору «Капіталізм и шизофрения. Анти-Едип»

3.2.2 Лексико-граматичні трансформації в перекладі твору Ж.Дельоза і Ф. Гваттарі

Для роботи над виокремленням лексико-граматичних перетворень, що забезпечують еквівалентність та адекватність перекладутвору Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі цільовою мовою, необхідно було: 1) відібрати приклади з оригінального твору, а потім 2) шляхом порівняльного аналізу оригіналу й перекладу дослідити, якими прийомами та засобами користувався перекладач задля досягнення його основної мети – донесення до кінцевого отримувача без втрат концепції автора. З цією метою було створено картотеку, що включає в себе репліки з тексту оригіналу й відповідні йому репліки з тексту перекладу. При відборі одиниць для аналізу ми звертали увагу на складність їхнього синтаксису, оскільки тільки контекст, як вузький, так і широкий може дати змогу зрозуміти тактики, обрані перекладачем при роботі над текстом. Наступним етапом став опис перекладацьких трансформації з опорою на класифікацію Л.С.Бархударова, яку розглянуто в Главі 2 (стор 17.) і визначено в якості базової для даної роботи. Заключним етапом є аналіз всіх отриманих результатів з метою виявлення частоти використання різних видів лексико-граматичних трансформацій.

В даній частині роботи матеріал представлений у такий спосіб: порядковий номер, репліка з тексту оригіналу, варіант перекладу, запропонований Д. Ю. Кралечкіним, виокремлені лексичні трансформації на базі класифікації Л. С. Бархударова із зазначенням граматичних змін, які або були викликані цими останніми, або ті, що сталися через дотримання норми мови перекладу. Отже, перейдемо до ілюстрації результатів дослідження:

1. *Chaque fois qu'on ramène au moi le problème du schizophrène, on ne peut plus que «goûter» une essence ou spécificité supposées du schizo, fût-ce avec amour et pitié, ou pour la recracher avec dégoût.*

Каждый раз, когда проблема шизофреника сводится к Эго, остается лишь «вкушать» предполагаемую сущность или специфику шизофреника — иногда с любовью и жалостью, а иногда лишь для того, чтобы выплюнуть их с отвращением

Використані перекладацькі лексико-граматичні трансформації: лексична заміна нейтральної одиниці на стилістично марковану (*goûter* – *вкушать*: стилістичний зсув), додавання (*a иногда лишь для того*), зміна членів речення (головного і другорядного), опущення (*fût-ce*).

Пропонуємо наш переклад українською мовою: Кожного разу, коли ми звертаємося до проблеми шизофреніка, його «Его», ми можемо лише «скуштувати» передбачувану сутність чи специфіку шизо, чи то з любов'ю та жалем, або виплюнути її з огидою.

2. *Le schizophrène apparaît d'autant plus spécifique et personifié qu'on arrête le processus, ou qu'on en fait un but, ou qu'on le fait jouer dans le vide à l'infini, de manière à provoquer cette «horrible extrémité où l'âme et le corps finissent par périr» (l'Autiste)*

Шизофренік представляється тем более специфичным и персонализированным, чем в большей степени процесс приостанавливается или превращается в цель или же – чем в большей степени его заставляют разыгрываться в пустоте до бесконечности, дабы спровоцировать ту «ужасающую крайность, в которой душа и тело приходят к гибели» (Аутист)

Застосовані лексико-граматичні трансформації: заміни (*arrête* – *приостанавливается*, *jouer* – *разыгрываться*, *de manière* – *дабы*, *finissent* – *приходят*), додавання (*чем в большей степени*), зміна головних членів речення.

Або перекладемо українською :

Шизофренік виглядає набагато конкретнішим та персоніфікованішим, коли зупинити процес, або зробити його метою, або змушити грати у порожнечі нескінченно, щоб спровокувати той «жахливий кінець, де душа і тіло в кінцевому підсумку гинуть (Аутист).

3. *Et certes la psychanalyse n'est pas forcée de déboucher ainsi dans une étude des gadgets et des marchés, sous la forme la plus misérable d'une psychanalyse de l'objet (psychanalyse du paquet de nouilles, de l'automobile ou du «machin»)*

И конечно, не случайно, что психоанализ в результате вышел на исследование гаджетов и рынков – в самой что ни на есть ничтожной форме психоанализа объекта (психоанализ пакета с лапшой, автомобиля или всяких заковыристых «штуковин»).

Застосовані лексико-граматичні трансформації: додавання (*не случайно; что ни на есть; всяких заковыристых*), опущення або компресія для конкретизації значення (*n'est pas forcée de déboucher*), стилістичний синонім (*ничтожной, штуковин*).

Або перекладемо українською:

І, безумовно, психоаналіз не змушений таким чином, зводиться до дослідження гаджетів та ринків, у найбільш жалюгідній формі – психоаналізу об'єкта (психоаналіз упаковки локшини, автомобіля або якихось «штукенцій»).

4. *Du peu de lectures que j'avais faites, j'avais tiré cette conclusion que les hommes qui trempaient le plus dans la vie, qui la moulaient, qui étaient la vie même, mangeaient peu, dormaient peu, ne possédaient que peu de biens, s'ils en avaient.*

Из тех немногих книг, которые я прочел, я извлек вывод, что люди, которые в наибольшей степени окунались в жизнь, которые вылепливали ее, которые были самой жизнью, — мало ели, мало спали, обладали небольшим количеством вещей, если те вообще у Них были.

Застосовані лексико-граматичні трансформації: метонімічний переклад (*lectures – книг*), контекстуальна заміна (*j'avais faites – прочел*), опущення (*cette*), оказіональний відповідник (*moulaient – вылепливали*), додавання (*небольшим количеством вещей, если те вообще у Них были*), що спричинили синтаксичну зміну речення і перестановки членів речення.

Варіант перекладу, що ми пропонуємо, може стати:

З невеликої кількості прочитаних мною робіт, я зробив такий висновок, що люди, які найбільше брали участь у житті, хто його формував, які самі були

тим життям – мало їли, мало спали, мали, але небагато майна, якщо вони взагалі його мали.

5. *On comprend qu'un concept comme celui de forclusion fonctionne dans ce cadre extensif d'une famille où plusieurs générations, trois au moins, forment la condition de fabrication d'un psychotique : par exemple, les troubles de la mère vis-à-vis de son propre père font que le fils, à son tour, ne peut même pas « poser son désir » vis-à-vis de la mère.*

Понятно, что такое понятие, как понятие вытеснения, функционирует в тех расширенных границах семьи, в которых несколько поколений – по меньшей мере три – образуют условие получения психотика: например, проблемы матери по отношению к своему отцу определяют то, что ее сын в свою очередь просто не может «поставить желание» по отношению к своей матери.

Застосовані лексико-синтаксичні трансформації: синонімічна заміна (*cadre extensif* – *расширенных границах*; *troubles* – *проблемы*), додавання (*в которых*), логічний розвиток поняття (*fabrication* – *получения*), опущення (*propre*), граматична заміна (*On comprend* – *Понятно*), зміна синтаксичної структури складного речення.

Варіант нашого перекладу українською:

Зрозуміло, що таке поняття, як поняття витіснення, функціонує в тих розширених межах сім'ї, в яких кілька поколінь – щонайменше три – утворюють умови отримання психотика: наприклад, проблеми матері по відношенню до свого батька визначають те, що її син у свою чергу просто не може «позиціонувати бажання» по відношенню до своєї матері.

6. *Car c'est en tant que la famille microcosme, la famille-gradimètre, exprime l'aliénation sociale, qu'elle est censée « organiser » l'aliénation mentale dans l'esprit de ses membres, ou de son membre psychotique (et entre tous ses membres, « lequel est le bon » ?)*

Ведь именно постольку, поскольку семья-микрокосм, семьяизмеритель выражает общественное отчуждение, она должна «организовывать»

душевное заболевание в разуме своих членов или одного члена-психотика (вопрос тогда – «Кто хорош в семье?»).

Застосовані лексико-синтаксичні трансформації: оказіональні відповідники (*censée* – должна, *l'aliénation mentale* – душевное заболевание), додавання, експлікативний переклад (Ведь именно постольку, вопрос тогда – «Кто хорош в семье?»), розширення і зміна синтаксичної структури речення.

Ми можемо запропонувати власний варіант перекладу українською мовою:

Бо саме сім'я як мікрокосмос, як сім'я – градиметр (або мерило), що виражає соціальне відчуження, вона повинна «організувати» психічне відчуження у свідомості своїх членів або її психотичного члена (і серед усіх його членів), «який тоді є правильний» ?)

7. *Le révolutionnaire est le premier à pouvoir dire en droit : Œdipe, connais pas - parce que les morceaux disjoints en restent collés à tous les coins du champ social historique, comme champ de bataille et non scène de théâtre bourgeois.*

Революционер – это первый, кто может с полным правом сказать: «Не знаю никакого Эдипа», поскольку разрозненные обрывки Эдипа приклеены ко всем углам общественно-исторического поля, подобного полю битвы, а не буржуазной театральной сцене.

Використані перекладачем лексико-граматичні трансформації: ускладнення синтаксичної структури оригіналу через переклад інфінітиву з прийменником додатковим другорядним реченням (*le premier à pouvoir dire – первый, кто может.... сказать*) та перифрастичним перекладом (*en droit – с полным правом*), додавання (*Œdipe, connais pas – Не знаю никакого Эдипа; подобного*), синонімічний переклад (*morceaux – обрывки*).

Варіант нашого перекладу українською мовою:

Революціонер першим, з повним правом, може сказати: Едіпа, не знаю – бо роз'єднані частини залишаються приклеєними до всіх куточків історичного суспільного поля, як поле бою, а не буржуазна театральна сцена.

8. *Si bien que c'est pour tous les casques nous posons la règle suivante : le père et la mère n'existent qu'en morceaux, et ne s'organisent jamais dans une figure ni dans une structure capables à la fois de représenter l'inconscient, et de représenter en lui les divers agents de la collectivité, mais éclatent toujours en fragments qui côtoient ces agents, s'affrontent, s'opposent ou se concilient avec eux comme dans un corps à corps.*

Так что мы предлагаем следующее правило для всех случаев: мать и отец существуют только в обрывках, они никогда не организуются в некую фигуру или же структуру, которые были бы способны одновременно представлять бессознательное и представлять в нем различных агентов коллективности, они постоянно рассыпаются на фрагменты, которые соседствуют с этими агентами, которые сталкиваются, противопоставляются или примиряются с ними как одно тело с другим.

Використані перекладачем лексико-граматичні трансформації: адекватна заміна (*pour tous les casques* – для всіх випадків), заміна граматичної конструкції на лексичному рівні (*n'existent qu'en* – існують тільки), заміна неозначеного артикля займенником (*une* – некую), додавання, що спричиняє зміну синтаксичної структури речення.

Або наш варіант перекладу українською мовою:

Тож, щоб для всіх ми встановили таке правило: батько і мати існують лише уривками, і ніколи не організуються у фігуру, ані в структуру, які здатні представляти несвідоме та представляти в ньому різних агентів колективу, але завжди розриваються на осколки, які розтирають цих агентів, протистоять один одному, протистоять або примиряються з ними, як у клінці.

10. *Il appartient à la libido d'investir le champ social sous des formes inconscientes, et par là d'halluciner toute l'histoire, de délirer les civilisations, les continents et les races, et de « sentir » intensément un devenir mondial.*

Либидо свойственно инвестировать общественное поле в бессознательных формах и поэтому галлюцинаторно перерабатывать всю

историю, бредитъ цивилизациями, континентами и расами или же интензивно «ощущать» мировое становление

Застосовані лексико-граматичні трансформації в перекладі: зміна синтаксичної структури речення (додаток став підметом *Il appartient à la libido* – *Либидо свойственно*), частковий відповідник + конверсія (*appartient* – *свойственно*), експлікативний або інтерпретативний переклад (*halluciner* – *галлюцинаторно перерабатывать*), конверсивне перетворення (дієслово – іменник: *devenir* - *становление*)

Ми пропонуємо наступний варіант власного перекладу:

До лібіді належить інвестувати соціальне поле у несвідомі форми і тим самим галюцинувати всю історію, вводити в оману цивілізації, континенти та раси та інтенсивно «відчувати» глобальне становлення.

10. *La schizophrénie ou la production désirante, c'est la limite entre l'organisation molaire et la multiplicité moléculaire du désir ; il faut que cette limite de déterritorialisation passe maintenant à l'intérieur de l'organisation molaire, qu'elle s'applique à une territorialité factice et soumise.*

Шизофрения или желающее производство — это граница между молярной организацией и молекулярной множественностью желания; необходимо, чтобы эта граница детерриторизации теперь проходила внутри молярной организации, чтобы она прилагалась к фальшивой и подчиненной территориальности.

Застосовані перекладацькі трансформації: синонімічний відповідник (*limite* – *граница*, *factice* – *фальшивой*), зміна часу і способу дії дієслова (*passé*, Subjonctif présent – *проходила*, майбутній час, дійсний спосіб), перестановка (*la multiplicité moléculaire* – *молекулярной множественностью*).

Варіант нашого перекладу може виглядати наступним чином:

Шизофренія або бажане виробництво - це межа між молярною організацією та молекулярною різноманітністю бажань; ця межа детерриторіалізації тепер повинна пройти всередині молярної організації, поширюючись на фактичну та покірну територію.

11. *Dans la conception générale des rapports microcosme-macrocosme, Bergson introduisit une révolution discrète à laquelle il faut revenir.*

В общей концепции отношений микрокосма – макрокосма Бергсон произвел малозаметную революцию, к которой необходимо вернуться.

Застосовано лексичну трансформацію, що не потягнула змін на граматичному рівні, а саме: винайдення оказіонального відповідника (*introduisit une révolution discrète – произвел малозаметную революцию*), заміна часу дієслова (*passé simple – минулий час дійсного стану*)

Пропонуємо наш переклад:

У загальній концепції відносин між мікркосмом і макрокосмом Бергсон ввів стриману революцію, до якої ми повинні повернутися.

12. *Sur ce point Nietzsche fait une remarque tout à fait semblable à celles de Marx ou d'Engels : «Nous éclatons de rire rien qu'à voir voisiner homme et monde, séparés par la sublime prétention du petit mot «et».*

По этому поводу Ницше делает замечание, совершенное аналогичное замечаниям Маркса или Энгельса: «Мы взрываемся от смеха, едва увидев рядом слова "человек и мир", разделенные возвышенным притязанием этого коротенького слова «и»».

Застосовані лексико-граматичні трансформації: заміна обмежувального звороту лексичною одиницею та інфінітивного речення дієприслівниковим зворотом+додавання (*rien qu'à voir voisiner homme et monde – едва увидев рядом слова «человек и мир»*), *participe passé* на дієприкметник(*séparés – разделенные*), синонімічна заміна (*petit – коротенького*).

Власний варіант перекладу виглядатиме:

З цього приводу Ніцше робить зауваження, досить подібне до зауважень Маркса чи Енгельса: «Ми розридалися б від сміху, просто побачивши людину та світ близько один до одного, розділених піднесеною претензією на маленьке слово «і».

13. *Meyer Fortes fait en passant une remarque joyeuse et pleine de sens : «Le problème n'est pas celui de la circulation des femmes ... Une femme circule par elle-*

même. On ne dispose pas d'elle, mais les droits juridiques sur la progéniture sont fixés au profit d'une personne déterminée.

Мейер Фортес мимоходом делает одно замечание, очень игривое и полное глубокого смысла: «Проблема не в циркуляции женщин... Женщина и так циркулирует сама по себе. Она не является объектом владения, однако юридические права на потомство закреплены в пользу определенного лица»

Застосовані перекладачем лексико-граматичні трансформації: оказіональний відповідник + граматична заміна (*en passant* – мимоходом), додавання та адекватна заміна (*joyeuse et pleine de sens* – *очень игривое и полное глубокого смысла*), опущення або компресія, що призводить до зміни синтаксичної канви вихідної репліки (*Le problème n'est pas celui de la circulation des femmes* – *Проблема не в циркуляції жіночій*), додавання (*и так*), зміна синтаксичної структури речення, спричиненої трансляцією функції неозначено-особового займенника «on» + прийом інтерпретативного / експлікативного перекладу (*On ne dispose pas d'elle* – *Она не является объектом владения*).

Або перекладемо українською:

Мейер Фортес мимохідь робить радісне і змістовне зауваження: «Проблема не в тому, що існує жіноча циркуляція (обіг) ... Жінка циркулює сама собі». Вона не є об'єкт володіння, але законні права на потомство закріплені на благо конкретної особи.

14. *La notion de territorialité n'est ambiguë qu'en apparence. Car si l'on entend par là un principe de résidence ou de répartition géographique, il est évident que la machine sociale primitive n'est pas territoriale. Seul le sera l'appareil d'Etat qui, suivant la formule d'Engels, «subdivise non le peuple, mais le territoire» et substitue une organisation géographique à l'organisation gentilice*

Понятие территориальности только кажется двусмысленным. Если под ним понимают принцип постоянного географического местопребывания или распределения, то очевидно, что первобытная общественная машина не является территориальной. Территориальным в таком смысле будет только

аппарат государства, который, согласно формуле Энгельса, «разделяет не народ, а территорию» и заменяет родовую организацию географической.

Застосовані лексико-граматичні трансформації: перестановки, заміна граматичної конструкції «*ne ... que*» лексичною одиницею + конверсія: іменник замінено на дієслово (*n'est ambiguë qu'en apparence – только кажется двусмысленным*), заміна особової форми дієслова його інфінітивом (*l'on entend – понимать*), експлікативний переклад або компенсація (*le – Территориальным в таком смысле*).

Наш варіант перекладу українською мовою виглядатиме так:

Поняття територіальності лише очевидно є неоднозначним. Бо якщо під цим мається на увазі принцип проживання чи географічного розподілу, очевидно, що примітивна соціальна машина не є територіальною. Таким буде лише державний апарат, який, згідно з формулою Енгельса, «поділяє не людей, а територію» і замінює родову організацію географічною.

Тож, найчастіше перекладачем використовувалася лексична заміна. Вживання цієї трансформації пов'язано з декількома факторами, перший з яких – відсутність еквівалентних значень в мові перекладу. Дослівний переклад деяких словосполучень представляється неможливим, тому автор вдається до близької за змістом лексичної заміни. Другий фактор – дотримання стилю твору. Автор перекладу, бажаючи зберегти емоції, форму тексту, вдається іноді до заміни лексики на емоційно забарвлену, експресивну, але в той самий час не спотворює зміст тексту, просто робить його трохи яскравіше. Третій фактор – особливості мови перекладу, тобто наявність стійких виразів. Неможливо посперечатися з тим, що в кожній мові існують свої стійкі словосполучення, вирази, а іноді й цілі пропозиції. У процесі перекладу іноземний текст адаптується для слухача / читача з дотриманням норм / особливостей мови і саме тому, якщо в тексті оригіналу присутні якесь словосполучення, яке при дослівному перекладі буде близько до якогось сталого висловом мовою перекладу, то, щоб не порушити милозвучність фрази в тексті перекладу, саме цей вислів і буде вжито.

На другому місці за вживанням – перестановка і опущення. Перестановка є системно обумовленою трансформацією і пов'язана з нормами мови, а саме з синтаксисом пропозиції. Французькою та українською мовами фрази будуються по-різному. Французькою порядок слів у реченні суворо визначений: спочатку йде підмет, за ним присудок і потім другорядні члени речення. В російській як і українській мові багато що може залежати від милозвучності фрази. Опущення теж відноситься до лексичних трансформацій, і воно також пов'язане з нормами мови перекладу.

ВИСНОВКИ

Виходячи з наведеного матеріалу, можемо зробити наступні висновки:

1. Переклад – це складне, багатостороннє явище, яке виконує суспільно значиму функцію комунікації і яке полягає в процесі перетворення і передачі тексту на одній мові в текст іншою мовою, результатом чого є створення тексту перекладу зі збереженням змістом.

2. Сучасна вітчизняна філософія приймає, адаптує, іноді з великими труднощами, величезний потік тих понять, які формувалися протягом тривалого часу в феноменології, екзистенціалізмі, аналітичній філософії, структуралізмі і постструктуралізмі. Ці поняття пройшли довгий етап кристалізації на Заході і в водночас хлинули в український культурний простір в кінці минулого століття.

3. Як наслідок цього ми маємо абсолютно «рвану» і «клоччасту» вітчизняну філософську мову, де одночасно існують фрагменти-кліше радянської різновиду марксизму, численні запозичення, різноманітні еквіваленти (або слова, які претендують на те, щоб бути еквівалентами) понять, вироблених в різних невітчизняних філософських системах.

4. Будь-який переклад, як правило, простіше, ясніше, примітивніше оригіналу. Навіть якщо перекладний текст являє собою майстерне наслідування оригіналу, в ньому пропадають нюанси і півтони, численні натяки і міжтекстових ремінісценцій.

5. перекладацькі трансформації - це процес перекладу, що полягає в застосуванні певних операцій таким чином, що відбувається трансформація / пере вираження сенсу, укладеного в початковому тексті однією мовою, в більш-менш аналогічний сенс, укладений в текст іншою мовою.

6. Застосування перекладацьких трансформацій необхідно перш за все для максимально повної передачі інформації, закладеної в мові оригіналу, з дотриманням всіх норм мови перекладу. Дослідження кількох класифікацій

перекладацьких трансформацій показує, що оскільки лінгвісти підходять до вивчення трансформацій з різних точок зору, число класифікацій є досить великим і в них виділяється різна кількість їх видів і підвидів: Л.С. Бархударов і зводить трансформації до 4 типів, А. Фітерман та Т. Левицька Р. Міньяр-Білоручев, В.Н. Комісаров – до 3, Я.І. Рецкер, А.Д. Швейцер, Л.К. Латишев, Ж.-П. Віне і Ж. Дарбельне – до 2 типів. У той же самий час можна знайти і загальні риси у всіх цих класифікаціях. Так, наприклад, у всіх класифікаціях фігурують трансформації заміни, інші трансформації варіюються: конкретизація і генералізація у В.Н. Комісарова, Л.С. Бархударова і Я.І.Рецкер; калькування і буквальний переклад у В.Н. Комісарова і Ж.-П.Віне і Ж. Дарбельне.

7. Що стосується відмінностей між точками зору вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, то вітчизняні виділяють антонімічний переклад як особливий вид перекладацьких трансформацій, зарубіжні ж лінгвісти на подібному прийомі свого увагою не акцентують. Так як кожна з представлених класифікацій має свої переваги і недоліки, а для подальшого практичного дослідження необхідно було вибрати одну, **то за основу була взята класифікація Л.С.Бархударова: саме вона є найбільш повною та логічною.** Більш того, дана класифікація має найбільшу кількість спільних рис з класифікаціями інших науковців-перекладознавців.

8. Найчастіше перекладачем використовувалася лексична заміна. Вживання цієї трансформації пов'язано з декількома факторами, перший з яких – відсутність еквівалентних значень в мові перекладу. Дослівний переклад деяких словосполучень представляється неможливим, тому автор вдається до близької за змістом лексичної заміни. Другий фактор – дотримання стилю твору. Автор перекладу, бажаючи зберегти емоції, форму тексту, вдається іноді до заміни лексики на емоційно забарвлену, експресивну, але в той самий час не спотворює зміст тексту, просто робить його трохи яскравіше. Третій фактор – особливості мови перекладу, тобто наявність стійких виразів. Неможливо посперечатися з тим, що в кожній мові існують свої стійкі

словосполучення, вирази, а іноді й цілі пропозиції. У процесі перекладу іноземний текст адаптується для слухача / читача з дотриманням норм / особливостей мови і саме тому, якщо в тексті оригіналу присутні якесь словосполучення, яке при дослівному перекладі буде близько до якогось сталого висловом мовою перекладу, то, щоб не порушити милозвучність фрази в тексті перекладу, саме цей вислів і буде вжито.

9. На другому місці за вживанням – перестановка і опущення. Перестановка є системно обумовленої трансформацією і пов'язана з нормами мови, а саме з синтаксисом пропозиції. Французькою та українською мовами фрази будуються по-різному. Французькою порядок слів у реченні суворо визначений: спочатку йде підмет, за ним присудок і потім другорядні члени речення. В російській як і українській мові багато що може залежати від милозвучності фрази. Опущення теж відноситься до лексичних трансформацій, і воно також пов'язане з нормами мови перекладу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алимова М.В. Особенности и основные критерии перевода художественного текста. *Вестник Российского университета дружбы народов*. Серия: Русский и иностранные языки и методика их преподавания. 2012. №2. С. 47-52.
2. Алексеева И.С. Профессиональное обучение переводчика. Институт иностранных языков. Санкт-Петербург, 2000. 192 с.
3. Барт Р. Структурализм как деятельность. *Нулевая степень письма*. Москва.: Академ. проект, 2008. С. 227-236.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода, Москва: ЛКИ, 2008. 2-е изд. 240 с.
5. Влахов С, Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва., 1980. 343 с.
6. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: ИОСО РАО, 2001. 224 с.
7. Володіна Т.С., Рудківський О.П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Навч.-метод. посібник. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2017. 296 с.
8. Волченко О.М., Нікішина В.В. Граматичні трансформації в англо-українському художньому перекладі 2015. С. 252-254. URL : <https://eprints.oa.edu.ua/4235/1/98.pdf> (дата звернення 20.09.21)
9. Галиева А.М., Ибрагимова З.З, Перевод и проблема отечественного философского языка, 2010, URL <https://cyberleninka.ru/article/n/perevod-i-problema-otechestvennogo-filosofskogo-yazyka/viewer> (дата звернення 20.09.21).
10. Гальперин П.Я. Языковое сознание и некоторые вопросы взаимоотношения языка и мышления, *Вопр. философии*. 1977. № 4. С. 95-101.

11. Гальперин П.Я. Ответы на вопросы корреспондента журнала «Estudios de psicologia», *Вестн. Моск. ун-та. Сер. 14. Психология*. 1992. № 4. С. 3-10.
12. Гваттари Ф. Хаосмос. Париж: Галилея, 1992. С. 117
13. Гарбовский Н.К. Теория перевода, 2007. 544 с URL: <http://rkiff.philol.msu.ru/wp-content/uploads/2020/05/Гарбовский.pdf> (дата звернения 20.09.21)
14. Делез Ж., Гваттари Ф. Что такое философия? СПб.: Алетейя, 1998. 288 с.
15. Делёз, Ж., Гваттари, Ф. Анти-Эдип : Капитализм и шизофрения, пер. с франц. и послесл. Д. Кралечкина; науч. ред. В. Кузнецов. Екатеринбург : У-Фактория, 2007. 672 с.
16. Долинин К.А. Интерпретация текста. М. : КомКнига, 2010. 303 с
17. Зинде М.М., Фридрих С.А. Качество перевода и стилистика текста. *Тетради переводчика*. М. : 1989. Вып. 23. С. 23-31.
18. Зинченко В.Г. Словарь по межкультурной коммуникации : понятия и персоналии, М. : Флинта : Наука, 2010. 126 с.
19. Кияк Т.Р. Функции и перевод терминов в профессиональных текстах. *Іноземна філологія*. В. 82. Львів, 1998. С. 26-29.
20. Комиссаров В.Н. Перевод и интерпретация. *Тетради переводчика*. Вып. 19. М. : 1982. С. 3-19.
21. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Курс лекций. М. : ЭТС. 1999. 192 с. URL: <https://studfile.net/preview/4534952/> (дата звернения 22.09.2021).
22. Комиссаров В.Н. Переводческие аспекты межкультурной коммуникации. *Актуальные проблемы межкультурной коммуникации*. Москва МГЛУ, 1999. С. 75-87.
23. Крикунова Г.І. Проблема визначення терміну і термінології. *Іноземна філологія*. В. 66. Львів, 1982. С. 96-102.
24. Крушельницкая К.Г., Попов М.Н. Советы переводчику. Москва. Астрель АСТ, 2004. 168 с

25. Латышев Л.К. Технология перевода. Москва. Издательский центр «Академия», 2008. 320 с.
26. Лилова А. Введение в общую теорию перевода. М. : Высшая школа, 1985. 256 с.
27. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Почему нужны грамматические трансформации при переводе? *Тетради переводчика*. Вып. 8. Москва : Междунар. отношения, 1971. С. 12-23.
28. Лексико-грамматические трансформации в теории перевода и стилистике, Айдарова С.Х., Мухаметзянова Л.Р., Гиниятуллина Л.М., Гиниятуллина Л.М., Гарипова Г.Р. *Вестник казанского технологического университета*. 2014. С. 310-313.
29. Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф. Москва : Изд-во Московского университета, 1982. 480 с.
30. Лук'янченко М.П. Концепт відчуження у французькій прозі екзистенціалізму та його відтворення в українському перекладі. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ : 2004. Вип.15. С.51-55.
31. Лук'янченко М.П. Проблеми відтворення ритмічних особливостей французької екзистенціальної прози в українському перекладі. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ 2004. Вип.12. С. 7-10.
32. Лук'янченко М.П. Філософія екзистенціалізму як чинник мовної концептуальності (на матеріалі творів А. Камю і Ж. - П. Сартра та їх українських перекладів. *Проблеми гуманітарних наук*. Дрогобич, 2003. Вип.11. С. 200-209.
33. Магомедова Х.М., Раджабова Г.С. Перевод как вид межкультурной коммуникации. *Концепт*. 2015. Спецвыпуск № 15. ART 75217. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/perevod-kak-vid-mezhkulturnoy-kommunikatsii/viewer> (дата звернення 22.09.2021).
34. Маковский М.М. Краткий словарь «ложных друзей переводчика» Москва : 1971. 423 с.

35. Махлин В.Л. Второе сознание: Подступы к гуманитарной эпистемологии. Москва : Знак, 2009. 632 с.
36. Миньяр-Белоручев Р.К. Общая теория перевода и устный перевод. Москва. Воениздат, 1980. 237 с.
37. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода. Москва : Московский Лицей, 1996. 298 с.
38. Ницше Ф. Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей, пер. с нем. Е. Герцык и др. М. : Культурная Революция, 2005. 880 с.
39. Пустошило Е.П. Лексика общеупотребительная и ограниченного употребления. *Лексикология. Фразеология. Лексикография: учеб.-метод. комплекс*. Г. : ГрГУ. 2011. С. 71-75.
40. Пигулевский В. Ирония и вымысел: от романтизма к постмодернизму, 2002, URL : http://www.urgi.info/urgiinfofiles/sites/pigulevsky-ironiya/04_paragraph_4-2.htm (дата звернення 22.09.2021).
41. Рабчинская И.А. и др. Синтаксическая парадигма предложения: проблемы формирования компетенции переводчика. *Беларусь –Бельгия: диалог культур*. Минск : 1998. С. 133-138.
42. Ребрій О, Ребрій І. Системність та творчість у перекладі: психолінгвістичний підхід, *Psycholinguistics* (2018), 23(2), С. 180-191, DOI 10.5281/zenodo.1199186, URL : <file:///C:/Users/Ella/Downloads/86-Article%20Text-135-1-10-20180417.pdf> (дата звернення 22.09.2021).
43. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Москва : «Р. Валент», 2007. 244 с.
44. Руководство по переводу текстов социальных наук, Пер. с англ. Н. Автономовой, URL : https://www.acls.org/uploadedFiles/Publications/Programs/sstp_guide_rus.pdf (дата звернення 22.09.2021).
45. Рыбин П.В. Теория перевода, Москва : Московская государственная юридическая академия, 2007–2008. 263 с. URL:https://msal.ru/common/upload/TEORIYA_PEREVODA_KURS_LEKTSIY%5B2%5D.pdf (дата звернення 22.09.2021)

46. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
47. Семенец О.Е., Панасъев А.Н. История перевода. Киев : Киевский государственный университет, 1989. 296 с.
48. Скворцов Г.П. Учебник по устному последовательному переводу. Французский язык. 2000. СПб.: Издательство Союз, 2000. 160 с
49. Ступницкая М. И. Образ русского эмигранта и его смысловое значение в творчестве Патрика Модяно. *Культурно-языковые контакты*. В. : Изво Дальневосточного ун-та. 2009. №13. С. 176–186.
50. Суперанская А.В., Подольская Н.В, Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории. Москва : Воениздат, 1989. 251 с.
51. Тороп П. Тотальный перевод, Tartu University Press, 1995, 220 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/79116835.pdf> (дата звернення 22.09.2021)
52. Федоров А.В., Основы общей теории перевода. Томск: Изд-во Томского политехнического университета.1983, 230 с.
53. Циткина Ф.А. Терминология и перевод. ЛГУ : Высшая школа, 1988. 197 с.
54. Чжан Цзян. О насильственной интерпретации. / Пер. с кит. Лю Вэньфэя, *Октябрь*. 2015. № 1. С. 144-159.
55. Чередниченко О.І. Теорія і практика перекладу. Французька мова: Підручник, Київ: Либідь, 1995. 320 с.
56. Черняховская Л.А. Перевод и смысловая структура. Москва : Международные отношения, 1976. 264 с.
57. Швейцер А.Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. М. : Наука, 1988. 215 с.
58. Gambier, Yves. Le français dans les communications spécialisées : Bilan mitigé. *Discours professionnels en français*. Frankfurt am Main : Peter Lang. 1998, P. 35-62

59. Barthes R. L'activité structuraliste. URL : http://www.structuralisme.fr/index.php?option=com_content&task=view&id=34&Itemid=72 (дата звернення 22.09.2021).
60. Barret-Ducrocq, Françoise. Les sciences humaines au carrefour des langues. Traduire l'Europe. 1992. Paris : Editions Payot, 1992, 267 p.
61. Bahaa-eddin A. Hassan Literary translation: aspects of pragmatic meaning. N. : Cambridge Scholars Publishing, 2011. 115 p.
62. Bush, Peter and Susan Bassnett. The Translator as Writer. London/New York: Continuum,. 2006. 221 p.
63. Clifford E. Landers. Literary translation: a practical guide. B. : Multilingual Matters, 2001. 224 p.
64. Deleuze G. Qu'est-ce que la philosophie? URL : http://www.philo5.com/Les%20philosophes%20Textes/Deleuze_Qu%27EstCeQueLaPhilosophie.htm (дата звернення 22.09.2021).
65. Durieux, Christine. Fondement didactique de la traduction technique. Paris : Didier Érudition. 2001. 19 p.
66. Gambier, Yves. Le français dans les communications spécialisées : Bilan mitigé. *Discours professionnels en français*. Frankfurt am Main : Peter Lang. 1998. P. 35-62.
67. Gilles Deleuze, Félix Guattari, Capitalisme et schizophrénie. L'anti-œdipe. Nouvelle édition augmentée. Paris. Minuit, 1972. P. 11-21.
68. Grunig, Blanche. Les mots de la publicité. Paris : Presses du CNRS. 1990. 255 p.
69. Hoffmann L. Kommunikationsmittel Fachsprache. Berlin: Akademie-Verlag, 1987. 308 p.
70. Jameson F. Postmodernism or the cultural logic of late capitalism. *New Left review NY.*, 1984. № 46, P.64.
71. Latour Bruno When things strike back: a possible contribution of «science studies» to the social sciences. *British Journal of sociology*. Vol. 51, № 1 (January/March), 2000. P. 107-123.

72. Lederer M. Interpréter pour traduire. Paris, 1997. vol. II, Paris. Minard. P. 99-133.
73. Lederer, Marianne. La traduction aujourd'hui. Le modèle interprétatif. Caen, Lettres modernes Minard. 2006. 196 p.
74. Le Goffic, Pierre. Grammaire de la phrase française. Paris : Nathan. 1993. 128 p.
75. Meertens, René. Guide anglais-français de la traduction. Paris: Chiron, 2004. 1312 p.
76. Mounin, G. Les problèmes théoriques de la traduction, Paris, Gallimard. 1963. 296 p.
77. Muller, Bodo. Le français d'aujourd'hui. Paris : Klincksieck. 250 p.
78. Peirce Ch.S. Collected papers of Charles Sanders Peirce. Cambridge, 1931-1966. URL : <https://colorysemiotica.files.wordpress.com/2014/08/peirce-collectedpapers.pdf> (дата звернення 22.09.2021)
79. Plassard, Freddie. Lire pour traduire. Paris, Presses Sorbonne Nouvelle. 2007. 133 p.
80. Rastier, F. Formes sémantiques et textualité, *Langages*. 2006. P. 99-114.
81. Rorty R. Contingence, Irony and Solidarity. Cambridge, Massachusetts. 1989. 81 p.
82. Roux-Faucard, G. Traduction et interprétation, in "La notion d'interprétation", F.Israël et M. Lederer (éds), La Théorie interprétative de la traduction, vol.II: Convergences, mises en perspectives, Paris, Minard. 2005. 300 p.
83. Rydning, Antin Fougner. Interpréter pour traduire, un ouvrage traductologique d'expression française désormais devenu un classique. Oslo, Université d'Oslo. 2015. 263 p.
84. Vinay J.P., Darbelnet J. Stylistique comparée du français et de l'anglais. Méthode de traduction. Nouvelle édition revue et corrigée, Didier 1977. 331 p.
85. Vlasova N.P. Extralinguistic factor of literary text (by the example of the novel by m. Drabble "the garrick year", *European journal of literature and linguistics*. 2016. P. 45-47.

86. Wallerstein, Immanuel. Concepts in the Social Sciences: Problems of Translation. *Translation Spectrum: Essays in Theory and Practice*. Ed. M.G. Rose. Albany: State University of New York Press, 1981. P. 88-98.
87. Weil-Barais, Annick. L'homme cognitif. Paris : PUF. 1999. 219 p.

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Ель Гуессаб Карім, студент 2 курсу, денної форми здобуття освіти, факультету іноземної філології спеціальність 035 Філологія, спеціалізація романські мови та літератури (переклад включно), перша-французька, освітньо-професійна програма переклад (французький), адреса електронної пошти karimk@ukr.net

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Порівняльний аналіз оригіналу і перекладу твору Ж. Дельоза та Ф. Гватарі «L'Anti-Œdipe: Capitalisme et schizophrénie»: лексико-граматичний аспект» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернетсистеми, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____